

วารสารนิติรัฐ

ชื่อวารสาร

ภาษาไทย: วารสารนิติรัฐ
ภาษาอังกฤษ: Legal State Journal
เว็บไซต์: <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/LSJ>

วัตถุประสงค์

วารสารนิติรัฐจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยด้านนิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และการศึกษา

ขอบเขต

วารสารนิติรัฐจะตีพิมพ์บทความวิชาการและบทความวิจัยที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในสาขาวิชานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และการศึกษา

กำหนดเผยแพร่ฉบับออนไลน์

ตีพิมพ์ปีละ 4 ฉบับ ประกอบด้วย ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม – มีนาคม) ฉบับที่ 2 (เดือนเมษายน – มิถุนายน) ฉบับที่ 3 (เดือนกรกฎาคม – กันยายน) และฉบับที่ 4 (เดือนตุลาคม – ธันวาคม) บนเว็บไซต์ <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/LSJ>

นโยบาย

- บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน จำนวน 3 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบข้อมูลของผู้นิพนธ์ (Double-Blinded Peer Review)
- บทความที่จะได้รับการตีพิมพ์ต้องไม่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อนหรืออยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาจากวารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นใด
- บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารเป็นความคิดเห็นและความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ ไม่เกี่ยวข้องกับสำนักงานกฎหมายกัญจนรัตน์
- บรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาและตัดสินใจการตีพิมพ์บทความในวารสาร

คำชี้แจงสิทธิส่วนบุคคล

ชื่อและที่อยู่อีเมล หรือข้อมูลส่วนบุคคล ที่กรอกในเว็บไซต์วารสารนี้จะใช้สำหรับวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในงานวารสารเท่านั้นและจะไม่เปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์ในกิจกรรมอื่น ๆ หรือให้กับบุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดทราบ

เจ้าของ

สำนักงานกฎหมายกัญจนรัตน์
76 หมู่ 6 ตำบลหนองสูงเหนือ อำเภอมั่นนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000, ประเทศไทย
อีเมล: legalstatejournal@gmail.com
เว็บไซต์: <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/LSJ>

กองบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.เรีงรณ ล้อมลาย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ประเทศไทย
Assoc. Prof. Dr. Roengron Lormlai, Ramkhamhaeng University, Thailand

บรรณาธิการ

ดร.กัญจนรัตน์ ศรีเพชรสุพรรณ, สำนักงานกฎหมายกัญจนรัตน์, ประเทศไทย
Dr. Kanchanarat Sripetsuphan, Kanchanarat Law Office, Thailand

รองบรรณาธิการ

นายปัญญา ศรีเพชรสุพรรณ, สำนักงานกฎหมายกัญจนรัตน์, ประเทศไทย
Mr. Panya Sripetsuphan, Kanchanarat Law Office, Thailand

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์, มหาวิทยาลัยปทุมธานี, ประเทศไทย
Assoc. Prof. Dr. Suwat Viwattananon, Pathum Thani University, Thailand

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์ชนา ศรีบุญยพชรรัฐ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, ประเทศไทย
Asst. Prof. Dr. Pimchana Sriboonyaponrat, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

ดร.ชนาธิป ชินะนาวิน, ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา, ประเทศไทย
Dr. Chanathip Chinanawin, Judge in the Research Division of the Supreme Court, Thailand

ดร.ฐานันท์ หาญเกียรติวงศ์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, ประเทศไทย
Dr. Thanarin Harnkiattiwong, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

น.ส.เปรมใจ เกียงเอีย, สำนักงานกฎหมายอภิบุญ, ประเทศไทย
Ms. Premjai Kearng-ear, Apiboon Law, Thailand

การเผยแพร่ฉบับออนไลน์

เผยแพร่บนเว็บไซต์ <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/LSJ>

ติดต่อ

สำนักงานกฎหมายกัญจนรัตน์
76 หมู่ 6 ตำบลหนองงูเห่า อำเภอเมืองนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000, ประเทศไทย
อีเมล: legalstatejournal@gmail.com
เว็บไซต์: <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/LSJ>

บทบรรณาธิการ

วารสารนิติรัฐ (Legal State Journal) ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน 2566) ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ฉบับออนไลน์ รวมทั้งสิ้น 5 บทความ ได้แก่ (1) กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในประเทศไทย (2) แนวทางการให้คำปรึกษาของครูในสถานศึกษา (3) การพัฒนาบุคลากรรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทางดิจิทัลของบุคลากรกรมสรรพสามิต (4) แนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร และ (5) รูปแบบอำนาจชี้้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน: กรณีศึกษาตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

บรรณาธิการวารสารนิติรัฐขอแสดงความยินดีกับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒน์ วิวัฒนานนท์ ในโอกาสที่ได้เลื่อนตำแหน่งทางวิชาการเป็น “รองศาสตราจารย์” สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี และ ดร.ฐานันท์ หาญเกียรติวงศ์ ที่ได้เข้ารับตำแหน่งเป็นอาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี อนึ่งทางวารสารได้เพิ่มเติมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์สำหรับผู้นิพนธ์ใช้เป็นแนวทางหากบทความดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการวิจัยในมนุษย์ โดยบรรณาธิการได้ปรับปรุงข้อมูล ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน 2566) เป็นต้นไป

ในนามบรรณาธิการวารสารนิติรัฐ ขอขอบคุณผู้นิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจส่งบทความเข้าสู่กระบวนการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของวารสาร และขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความที่ได้เอาใจใส่ในการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในด้านเนื้อหาที่เป็นประโยชน์สำหรับผู้นิพนธ์ ซึ่งทำให้ผู้นิพนธ์สามารถปรับปรุงและแก้ไขบทความให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการผู้สนใจทั่วไปในการนำไปอ้างอิงได้ อนึ่งหากนักวิชาการผู้สนใจทั่วไปสนใจที่จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการและบทความวิจัย สามารถส่งบทความได้บนเว็บไซต์ <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/LSJ> เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ต่อไป

ดร.กัญจน์รัตน์ ศรีเพชรสุวรรณ
บรรณาธิการวารสารนิติรัฐ

สารบัญ

บทความวิชาการ

กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในประเทศไทย.....	1
ภัทรรร สีเนหา	
แนวทางการให้คำปรึกษาของครูในสถานศึกษา.....	13
กมลลักษณ์ สิทธิสวัสดิ์วุฒิ	

บทความวิจัย

การพัฒนานุเคราะห์รองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทางดิจิทัลของบุคลากรกรมสรรพสามิต.....	23
มนสิชา บุตรโพธิ์, จิตติมา ให้อย่าง	
แนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด	
อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร.....	31
อภิรักษ์ นกขุ่ม, อรุณดี เอี่ยมนาวา, ประจวบ งามดี, เชษฐ ใจเพชร, ภาวิดา รังษี	
รูปแบบอำนาจชี้้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน: กรณีศึกษาตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง	
จังหวัดสมุทรปราการ.....	40
พระมหาฉัตรชัย เชนจิ๋ว	

กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในประเทศไทย

ภัทรกร สีเนหา¹

วันที่รับบทความ: 4 กันยายน 2566

วันแก้ไขบทความ: 20 กันยายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ: 22 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำจรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ที่ได้รับการรับรองโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) และองค์การอนามัยโลก (WHO) และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อเสนอให้มีการออกกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยตรงที่ครอบคลุมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทั้งหมดภายในประเทศไทย และลักษณะวงจรชีวิตของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ควรได้รับการควบคุมในกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเอง แทนที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายทั่วไป หรือพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่มีลักษณะเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ควบคุมวัตถุอันตรายหรือสารเคมีทุกชนิด และอยู่ภายใต้กำกับดูแลของหลายหน่วยงาน

คำสำคัญ: สารเคมีกำจัดศัตรูพืช; กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช; จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช; พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹บริษัท ไซออน อะโกร เคมีคอล จำกัด

ถนนเพชรเกษม ตำบลอ้อมใหญ่ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73160, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: tiger_lee2000@hotmail.co.th

Pesticide Laws in Thailand

Phattharaporn Sineha¹

Received: September 4, 2023

Revised: September 20, 2023

Accepted: September 22, 2023

Abstract

This academic article aims to use the International Code of Conduct on Pesticide Management, which has been adopted by the Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO) and the World Health Organization (WHO), and the Hazardous Substance Act, B.E. 2535 as a framework for analyze. To propose the enactment of direct pesticide legislation covering the use of all pesticides within Thailand. And the life cycle characteristics of pesticides that should be regulated in the Pesticide Act itself rather than as part of general legislation. or the Hazardous Substances Act, B.E. 2535, which is a central law that controls all types of hazardous substances or chemicals and is under the supervision of many agencies.

Keywords: Pesticide; Pesticide Law; The International Code of Conduct on Pesticide Management;

The Hazardous Substance Act, B.E. 2535

Type of Article: Academic Article

¹Zion Agro Cemical Company Limited

Phetkasem Road, Om Yai, Sam Phran, Nakhon Pathom 73160, Thailand

Corresponding Author Email: tiger_lee2000@hotmail.co.th

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายหลักที่ใช้ควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือวัตถุอันตรายทางการเกษตร คือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองป้องกันอันตรายที่เกิดกับบุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์สินหรือสิ่งแวดล้อม เพื่อคุ้มครองเกษตรกรและควบคุมผู้ประกอบการ และมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตราย คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงสาธารณสุข สำหรับมาตรการที่ใช้ควบคุมวัตถุอันตรายทางการเกษตรตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้แก่ (1) การแบ่งวัตถุอันตรายออกเป็น 4 ชนิด (2) ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่รับผิดชอบออกประกาศกระทรวงฯ (3) การขึ้นทะเบียน (4) การออกใบอนุญาต (5) การควบคุมหลังจากได้ทะเบียนและใบอนุญาตแล้ว และ (6) การดำเนินคดี ทั้งนี้ ประโยชน์ของกฎหมายเกี่ยวกับวัตถุอันตรายทางการเกษตรที่เกษตรกรจะได้รับ คือ (1) เกษตรกรจะได้ใช้วัตถุอันตรายที่มีคุณภาพ ตรงตามชนิดของพืชและศัตรูพืช (2) ต้นทุนในการผลิตลดลง (3) ลดความเสียหายที่เกิดจากศัตรูพืชได้ และ (4) ผู้ประกอบการไม่กล้าละเมิดกฎหมาย เกษตรกรถูกเอารัดเอาเปรียบในทางการค้าน้อยลง แม้ว่าที่ผ่านมาจะได้มีหลายหน่วยงานที่พยายามผลักดันให้มีพระราชบัญญัติสารเคมีกำจัดศัตรูพืชก็ตาม แต่ประเทศไทยก็ยังไม่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่บัญญัติเรื่องของการขึ้นทะเบียน การตรวจสอบ การขออนุญาต การควบคุม การนำเข้า การผลิต การโฆษณา การกำหนดหน้าที่ผู้ประกอบการ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และบทลงโทษไว้เป็นการเฉพาะ แม้ปี พ.ศ. 2562 จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ก็ได้มีการแก้ไขในเรื่องนี้เช่นกัน จึงทำให้กฎหมายที่ใช้อยู่มีความไม่เหมาะสมในการบังคับใช้ อีกทั้งที่ผ่านมามีวิชาการเกษตรเป็นหน่วยงานภายในกำกับดูแลเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช แต่กลับไม่มีอำนาจโดยตรงในการสั่งการ ดังนั้น ถ้ามีพระราชบัญญัติสารเคมีทางการเกษตรแยกออกมาต่างหากก็จะสามารถแก้ไขเรื่องนี้ได้

กรอบในการวิเคราะห์

ผู้เขียนได้นำ “จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช” (The International Code of Conduct on Pesticide Management) ที่ได้รับการรับรองโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations--FAO) และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization--WHO) (World Health Organization, 2021) และพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อเสนอให้มีการออกกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยตรง ที่ครอบคลุมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทั้งหมดภายในประเทศ และลักษณะวงจรชีวิตของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ควรได้รับการควบคุมในกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเอง แทนที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายทั่วไป หรือพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่มีลักษณะเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ควบคุมวัตถุอันตรายหรือสารเคมีทุกชนิด และอยู่ภายใต้กำกับดูแลของหลายหน่วยงาน

ผลการวิเคราะห์

การที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยตรง ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยควรนำข้อเสนอของจรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (The International Code of Conduct on Pesticide Management) ที่ได้รับการรับรองโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) และองค์การอนามัยโลก (WHO) มาใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการออกกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (พระราชบัญญัติสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พ.ศ. . . .) ที่จะต้องมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ดังนี้

1. องค์ประกอบสำคัญของขอบเขตและคำจำกัดความ

1.1 ขอบเขต (scope) เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 หรือพระราชบัญญัติวัตถุพิษ พ.ศ. 2510 ที่มีการประกาศใช้ก่อนหน้านี้ พบว่า กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวมุ่งเน้นวัตถุอันตรายทั่วไป ที่ไม่ได้มุ่งเน้นวัตถุอันตรายที่ใช้ทางการเกษตรโดยตรง โครงสร้างของกฎหมายจึงมีขอบเขตการบังคับใช้กว้างเกินไป คือ บังคับใช้กับสารเคมีทุก

ชนิดที่เป็นสารเคมีที่ใช้ทางด้านอุตสาหกรรม สารเคมีที่ใช้ด้านสาธารณสุข สารเคมีที่ใช้ในครัวเรือน และสารเคมีที่ใช้ทางการเกษตร ซึ่งปัญหานี้เกิดจากการที่ประเทศไทยไม่มีกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชไว้โดยเฉพาะ แต่มีกฎหมายหลักที่ใช้ในการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คือ พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่มีลักษณะเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ควบคุมวัตถุอันตรายหรือสารเคมีทุกชนิด และอยู่ภายใต้กำกับดูแลของหน่วยงาน 6 หน่วยงาน คือ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมวิชาการเกษตร กรมประมง กรมปศุสัตว์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา และกรมธุรกิจพลังงาน โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานตามวัตถุประสงค์ของการนำวัตถุอันตรายไปใช้ สำหรับหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบวัตถุอันตรายที่นำไปใช้ทางการเกษตร และควบคุมผู้ประกอบการธุรกิจสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คือ กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นั่นเอง

ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยควรที่จะมีกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชแห่งชาติ ที่เป็นการบังคับใช้กับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชซึ่งเป็นวัตถุอันตรายทางการเกษตรโดยตรง และมีขอบเขต (scope) ของกฎหมายที่เป็นการอธิบายถึงสิ่งที่กฎหมายนี้ครอบคลุม มีข้อกำหนดต่าง ๆ ที่เป็นการระบุผลิตภัณฑ์และสารอย่างชัดเจนว่าผลิตภัณฑ์และสารเหล่านี้จะอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือไม่ รวมทั้งการระบุกิจกรรมเป้าหมายที่กฎหมายบังคับใช้กำหนดไว้ด้วย ที่เป็นการครอบคลุมวงจรชีวิตของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ตั้งแต่การขึ้นทะเบียน การผลิต การนำเข้าหรือส่งออก การกระจาย การจัดเก็บ และการประยุกต์ใช้ไปจนถึงการกำจัดไว้อีกด้วย เนื่องจากการระบุขอบเขตอย่างชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้ทั้งหน่วยงานกำกับดูแล และประชาชนได้ทราบอย่างชัดเจนว่า สารเคมีกำจัดศัตรูพืชชนิดใดและกิจกรรมใดบ้างที่กฎหมายครอบคลุม

1.2 คำนิยามหรือคำจำกัดความ (definitions) ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 4 ได้ให้ความหมายของคำว่า “วัตถุอันตราย” หมายความว่า วัตถุอันตราย ดังต่อไปนี้ (1) วัตถุระเบิดได้ (2) วัตถุไวไฟ (3) วัตถุออกซิไดซ์และวัตถุเปอร์ออกไซด์ (4) วัตถุมีพิษ (5) วัตถุที่ทำให้เกิดโรค (6) วัตถุกัมมันตรังสี (7) วัตถุที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพันธุกรรม (8) วัตถุกัดกร่อน (9) วัตถุที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง (10) วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช และสิ่งแวดล้อม

จากบทบัญญัติดังกล่าว สารหรือผลิตภัณฑ์ใดจะเข้าข่ายเป็นวัตถุอันตรายตามกฎหมายวัตถุอันตรายและอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดจะต้องมีการประกาศในบัญชีรายชื่อวัตถุอันตรายก่อน ซึ่งออกเป็นประกาศกระทรวงอุตสาหกรรมว่าด้วยบัญชีรายชื่อวัตถุอันตราย โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ได้กำหนดการดูแลรับผิดชอบของ 4 กระทรวง 6 กรม โดยขอบเขตรับผิดชอบขึ้นกับภารกิจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน รวมถึงวัตถุประสงค์ของการนำวัตถุอันตรายไปใช้ ดังนี้ (1) กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายที่ใช้ในทางการเกษตร (2) กรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายที่ใช้ทางการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (3) กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายที่ใช้ทางการปศุสัตว์ (4) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายที่ใช้ทางบ้านเรือนหรือทางสาธารณสุข (5) กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายที่ใช้ทางอุตสาหกรรม ของเสีย และอาวุธเคมีตาม อนุสัญญาว่าด้วยอาวุธเคมี (6) กรมธุรกิจพลังงาน กระทรวงพลังงาน รับผิดชอบในการควบคุมวัตถุอันตรายที่เป็นก๊าซธรรมชาติ (natural gas) เฉพาะที่นำไปใช้เป็นเชื้อเพลิง และก๊าซปิโตรเลียมเหลว (liquefied petroleum gas) (6) สำนักงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม รับผิดชอบกำกับดูแลวัตถุอันตรายประเภทสารกัมมันตรังสี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาความหมายวัตถุอันตรายแต่ละวัตถุในมาตรา 4 ไม่ได้มีการอธิบายความหมายวัตถุอันตรายแต่ละชนิดไว้ เมื่อพิจารณานิยาม “วัตถุอันตราย” ที่นิยามไว้ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ตั้งแต่ (1) ถึง (10) แต่แทบจะไม่มีนิยามข้อใดเลยที่กล่าวถึง “สารเคมีกำจัดศัตรูพืช” (pesticide) หรือ “สารเคมีทางการเกษตร” (agricultural chemicals) แต่มีนิยามข้อหนึ่งที่ใกล้เคียงและนำไปใช้ได้ นั่นคือ (10) ที่ว่า “วัตถุอย่างอื่น ไม่ว่าจะเป็นเคมีภัณฑ์หรือสิ่งอื่นใดที่อาจทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคล สัตว์ พืช หรือสิ่งแวดล้อม” เท่านั้น นอกนั้นเป็นวัตถุอันตรายอื่น ๆ ทั้งหมด

ดังนั้น กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรมี (1) ขอบเขต (scope) ที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนซึ่งทำให้ชัดเจนว่ากฎหมายดังกล่าวครอบคลุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทุกประเภทหรือไม่ หากไม่เป็นเช่นนั้นกฎหมายควรระบุกลุ่มของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ครอบคลุมอย่างชัดเจน และ (2) คำจำกัดความ (definitions) ที่สอดคล้องและไม่คลุมเครือมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ คำจำกัดความควรสอดคล้องกับที่ระบุไว้ใน The International Code of Conduct on Pesticide Management หรือ The Applicable Pesticides and Chemical Conventions

2. องค์ประกอบสำคัญของการบริหารและการกำกับดูแล

2.1 โครงสร้างสถาบันทั่วไป (general institutional structure) หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการประสานงานการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในประเทศ โดยหน่วยงานประสานงานนี้จะรับผิดชอบในการอำนวยความสะดวกในการประสานงานระหว่างสถาบันในประเทศต่าง ๆ ทั้งหมดโดยมีบทบาทในการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในทุกพื้นที่ของวงจรชีวิตของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ดังนั้น กฎหมายควรให้ผู้รับผิดชอบที่มีอำนาจทั้งหมดที่จำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งรวมถึงอำนาจในการออกข้อบังคับ กฎและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และจัดตั้งและประสานงานระหว่างรัฐมนตรีเพื่อรับหน้าที่เป็นคณะกรรมการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช นอกจากนี้ ยังรวมถึงการมอบหมายอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาตและการบังคับใช้ ในบางกรณีหน่วยงานจะรับผิดชอบโดยตรงในการออกใบอนุญาตและใบอนุญาตทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในกรณีอื่น ๆ หน่วยงานจะประสานงานกับหน่วยงานที่มีอำนาจอื่น ๆ ในการออกใบอนุญาตเฉพาะ (เช่น การออกใบอนุญาตสำหรับการขนส่งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอาจยังคงอยู่ภายใต้อาณัติของกระทรวงที่รับผิดชอบการขนส่ง) ทั้งนี้ หน้าที่สำคัญ คือ รวบรวมและรักษาข้อมูลเกี่ยวกับการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช (ปริมาณที่นำเข้าหรือผลิต) และเหตุการณ์สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในประเทศ การรวบรวมข้อมูลช่วยให้หน่วยงานที่มีอำนาจสามารถเข้าใจแนวโน้มการใช้งาน ดังนั้น จึงประเมินความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับศัตรูพืชและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชซึ่งจะแจ้งให้ทราบถึงการกำหนดนโยบาย นอกจากนี้ ยังช่วยให้การพัฒนาและการส่งมอบกิจกรรมการศึกษาสาธารณะเพื่อสร้างความตระหนักถึงสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช กฎหมายอาจกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการรวบรวมข้อมูลการสร้างความรู้ความตระหนักและการศึกษาสาธารณะ

ผู้เขียนเห็นว่า ความรับผิดชอบในการควบคุมควรอยู่กับ “กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์” เพราะเป็นหน่วยงานที่มีความรู้เฉพาะเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยตรง ถ้าเป็นกระทรวงอื่นถือว่าไม่เหมาะสมหากสถาบันที่ให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชทางการเกษตรจะต้องรับผิดชอบในการอนุมัติด้วย และการควบคุมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเช่นนี้จะทำให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ดังที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ

2.2 คณะกรรมการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (pesticide registration board) กฎหมายเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยเฉพาะ เพื่อตรวจสอบและตัดสินใจในการขอขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ และมีสัดส่วนของกรรมการที่ครอบคลุมผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร ด้านการคุ้มครองผู้บริโภค ด้านสุขภาพ และด้านสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาองค์ประกอบคณะกรรมการวัตถุอันตราย (จำนวน 27 คน) ตามพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 มาตรา 6 พบว่า กรรมการวัตถุอันตรายเป็นที่ยอมรับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสารพิษประเภทต่าง ๆ จึงรวมหน่วยงานทุกหน่วยเข้ามามีส่วนร่วม โดยตั้งใจจะให้เกิดความเชื่อมโยงประสานเกี่ยวกับการจัดการวัตถุอันตราย ผู้เขียนเห็นว่า แม้คณะกรรมการดังกล่าวจะรวมความเชี่ยวชาญจากกระทรวงและหน่วยงานระดับชาติที่เกี่ยวข้องกับด้านต่าง ๆ ของการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อให้แน่ใจว่ามีการนำเสนอสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความเสี่ยงอย่างกว้างขวาง ซึ่งไม่เพียงแต่รวบรวมความเชี่ยวชาญจากกระทรวงต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังรวมถึงความรับผิดชอบในการตัดสินใจร่วมกันและสะท้อนให้เห็นฉันทามติในวงกว้างในระดับชาติด้วยคณะกรรมการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชก็ตาม แต่กลับทำให้เกิดปัญหาเพราะกรรมการจำนวนมากไม่ได้เชี่ยวชาญในเรื่องที่จะมีการพิจารณา จึงทำให้เกิดปัญหาในการยกเลิก (Ban) สารเคมี ดังจะเห็นได้จากในกรณีของ

การผลักดันให้ยกเลิกสารพาราควอต ไกลโฟเซต และคลอร์ไพริฟอส ฯลฯ ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงความอ่อนไหวของการตัดสินใจในการขึ้นทะเบียน คณะกรรมการการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช จึงควรประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานหรือหน่วยงานที่ไม่มีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันในการตัดสินใจในการขึ้นทะเบียน เช่น หน่วยงานสาธารณะหรือสถาบันการศึกษา โดยให้อุตสาหกรรมสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภาคเอกชนอื่น ๆ แยกออกจากการเป็นกรรมการ ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าไม่มีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกันซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจ กฎหมายควรกำหนดข้อจำกัดบางประการเกี่ยวกับการเป็นกรรมการ เช่น กำหนดว่ากรรมการต้องไม่มีผลประโยชน์ทางการเงินหรือผลประโยชน์อื่นใดในเรื่องใด ๆ ที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำไว้

2.3 นายทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (pesticide registrar) กฎหมายควรระบุบทบาทของนายทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และมีบทบัญญัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

2.4 หน่วยงานที่ปรึกษาสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (pesticide advisory bodies) กฎหมายอาจจัดตั้งหรือให้อำนาจผู้รับผิดชอบหรือคณะกรรมการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีอำนาจในการจัดตั้งหน่วยงานกลุ่มหรือสภาอื่น ๆ ที่แตกต่างจากคณะกรรมการการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อให้มีหน้าที่ให้คำปรึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้มีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง รวมถึงภาคเอกชนและอุตสาหกรรมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และเพื่อให้แน่ใจว่าครอบคลุมทุกแง่มุมของการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช การออกกฎหมายควรกำหนดด้วยว่าใครมีอำนาจในการจัดตั้งกลุ่มที่ปรึกษา วิธีบริหารจัดการกลุ่มดังกล่าวและข้อจำกัดของอำนาจ (เฉพาะที่ปรึกษา) โดยสิ่งสำคัญ คือ ต้องตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างคณะกรรมการการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (โดยปกติประกอบด้วยตัวแทนของสถาบันของรัฐเท่านั้น) และกลุ่มที่ปรึกษา (รัฐบาลและตัวแทนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้าง) คณะกรรมการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชทำหน้าที่ของรัฐบาล โดยเฉพาะการตัดสินใจเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน ดังนั้น องค์ประกอบของคณะกรรมการควรถูกจำกัดให้มีประสิทธิภาพและปราศจากผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกัน ขั้นตอนและเกณฑ์ในการตัดสินใจควรได้รับการควบคุมอย่างชัดเจนและสมาชิกในคณะกรรมการควรได้รับความรับผิดชอบที่ชัดเจน ในทางกลับกันกลุ่มที่ปรึกษาอาจมีตัวแทนที่กว้างขึ้นอาจไม่จำเป็นต้องมีกระบวนการภายในที่มีการควบคุมอย่างเข้มงวดและควรใช้เป็นเวทีสำหรับการมีส่วนร่วมและการอภิปรายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ดังนั้น จึงเป็นที่ยอมรับได้ว่า มีการแสดงผลประโยชน์เฉพาะเจาะจงตรงเป้าหมายที่มีความชัดเจนว่าสมาชิกใดเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ใดและกลุ่มไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควรมี (1) หน่วยงานที่มีอำนาจได้รับมอบหมายให้ประสานงานการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในประเทศ (2) หน่วยงานที่มีอำนาจจะได้รับอำนาจที่จำเป็นรวมทั้งอำนาจตรวจสอบ เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ฎระเบียบที่ซับซ้อน (3) มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งประกอบด้วย สถาบันของรัฐหลายแห่งซึ่งเป็นตัวแทนของผลประโยชน์ด้านกฎระเบียบที่สำคัญ (สุขภาพ การผลิตทางการเกษตร การคุ้มครองสิ่งแวดล้อม) และมีการระบุการเป็นสมาชิกและขั้นตอนต่าง ๆ (4) มีการป้องกันเพื่อป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ในสมาชิกของคณะกรรมการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และ (5) กลุ่มที่ปรึกษาหรือที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในวงกว้างสามารถสร้างขึ้นเพื่อนำเสนอมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่กว้างขึ้น

3. องค์ประกอบสำคัญของการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

องค์ประกอบที่สำคัญของกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช คือ การสร้างระบบการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่บังคับ การขึ้นทะเบียน หมายถึง กระบวนการที่หน่วยงานระดับประเทศที่รับผิดชอบอนุมัติหรือไม่อนุมัติการขายและการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชหลังจากการประเมินข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่ครอบคลุม แสดงให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้และไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงที่ยอมรับไม่ได้ต่อมนุษย์ หรือสุขภาพสัตว์ หรือสิ่งแวดล้อม ประเทศต่าง ๆ อาจออกแบบแผนการของตนตามความต้องการของประเทศ แต่แนวคิดพื้นฐานคือห้ามผลิตเพื่อใช้ในประเทศ นำเข้า บรรจุ

ห่อ บรรจุใหม่ จัดเก็บ จำหน่าย แจกจ่าย ครอบครอง หรือใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนตามที่กำหนด เว้นแต่จะกำหนดไว้เป็นอย่างอื่นภายใต้กฎหมาย

ในหลายประเทศการขึ้นทะเบียนจะดำเนินการโดยคณะกรรมการการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช บางประเทศแต่งตั้งองค์กรอิสระตามกฎหมายแห่งชาติที่ประสานการจดทะเบียน ไม่ว่าในกรณีใดอำนาจและความรับผิดชอบของหน่วยงานควรกำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยสารเคมีกำจัดศัตรูพืช อำนาจเหล่านี้ควรรวมความสามารถในการขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ตลอดเวลาจากผู้สมัครหรือผู้จดทะเบียน เพื่อประเมินการขึ้นทะเบียนอีกครั้งได้ตลอดเวลา และเพื่อยกเลิกแก้ไขหรือระงับการขึ้นทะเบียนเมื่อมีข้อมูลใหม่

กฎหมายสามารถกำหนดข้อยกเว้นให้กับการห้ามนำเข้าขายและใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนสำหรับกรณีเฉพาะที่การยกเว้นดังกล่าว อาจเป็นธรรมได้ ตัวอย่างเช่น อาจมีการกำหนดขึ้นตอนเฉพาะเพื่ออนุญาตให้นำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนในปริมาณเล็กน้อยเพื่อใช้ในการทดลองหรือการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

กฎหมายควรมีขั้นตอนและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนหากสามารถอนุญาตการนำเข้า การผลิตหรือการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ได้จดทะเบียนด้วยเหตุผลบางประการ ทั้งนี้ เกณฑ์การตัดสินใจ กฎหมายควรกำหนดเกณฑ์ที่จะนำมาพิจารณาในการตรวจสอบใบสมัครการขึ้นทะเบียนและสิ่งที่สามารถตัดสินใจได้ วัตถุประสงค์การสร้างเกณฑ์เหล่านี้คือเพื่อเพิ่มความโปร่งใสในการตัดสินใจและเพื่อหลีกเลี่ยงข้อพิพาทกับผู้ขอขึ้นทะเบียน เกณฑ์ที่ต้องพิจารณาโดยทั่วไปเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพและความเสี่ยงต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมและมักรวมถึง (1) วัตถุประสงค์การใช้งาน (พืชหรือศัตรูพืช) และประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ (2) อันตรายจากอาชีวอนามัยและความเสี่ยงต่อผู้ปฏิบัติงานและผู้ใช้ในขั้นตอนต่าง ๆ ของวงจรผลิตภัณฑ์ (3) อันตรายและความเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชนโดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับกลุ่มเสี่ยง (4) อันตรายและความเสี่ยงต่อสุขภาพสัตว์ (5) อันตรายและความเสี่ยงต่อสิ่งแวดล้อมรวมถึงผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตที่ไม่ใช่เป้าหมาย (6) มองเห็นโหมดและเงื่อนไขการใช้งานและปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง (7) ประวัติใด ๆ ที่ไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำฉลากรวมถึงการใช้ในทางที่ผิดอย่างร้ายแรง (8) การดำรงอยู่ของทางเลือกอื่นที่นำเสนอความเสี่ยงต่ำ (9) คุณภาพของผลิตภัณฑ์ (10) ความคงอยู่ครั้งชีวิตและปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการตกค้างบนพืชที่เกี่ยวข้อง (11) ความต้านทานต่อศัตรูพืชต่อสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (12) บรรจุภัณฑ์และฉลากที่เสนอ และนอกเหนือจากเกณฑ์ข้างต้นแล้วอาจมีการพิจารณาข้อตกลงระหว่างประเทศนโยบายและแนวโน้มเกี่ยวกับการยุติการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เป็นอันตรายสูง (Highly Hazardous Pesticides--HHPs) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่จำเป็นต้องยุติการใช้งานภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศที่ประเทศได้ให้สัตยาบัน อนุสัญญาสตอกโฮล์มอาจเป็นข้อตกลงดังกล่าว ผู้ร่างอาจพิจารณารวมบทบัญญัติเฉพาะเกี่ยวกับการยุติ HHP ในกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (World Health Organization, 2016)

อาจมีการพิจารณาเพิ่มเติมถึงข้อกำหนดของตลาดปลายทางที่สำคัญสำหรับพืชส่งออกซึ่งอาจไม่ยอมรับผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการบำบัดด้วยสารเคมีกำจัดศัตรูพืชบางชนิด ตัวอย่างเช่น หากประเทศผู้นำเข้าไม่ได้อนุมัติการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชบางชนิดในพืชชนิดใดชนิดหนึ่งโดยทั่วไปแล้ว จะมีความทนทานต่อการตกค้างของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชนั้นในระดับการตรวจจับ ซึ่งหมายความว่า การนำเข้าสินค้าจะถูกปิดกั้นหากพบร่องรอยของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชนั้นในพืชที่เกี่ยวข้อง

เงื่อนไขการใช้งานและความสามารถในการทนต่อการจัดการความเสี่ยงควรเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญในการประเมินความเสี่ยง ซึ่งหมายความว่า ควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความพร้อมใช้งานของอุปกรณ์ป้องกัน เงื่อนไขที่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ป้องกัน สถานที่จัดเก็บ ระดับฟาร์ม ระดับความเข้าใจของผู้ใช้ ฯลฯ

เกี่ยวกับคุณภาพของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชสามารถอ้างอิงถึงข้อมูลจำเพาะของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่กำลังเผยแพร่โดยการประชุมร่วมของ FAO/WHO เกี่ยวกับข้อมูลจำเพาะของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (Joint Meeting on Pesticide Specifications--JMPS) ข้อมูลเหล่านี้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนผสมที่ใช้ในสิ่งสกปรกสัมพัทธ์และคุณสมบัติทางกายภาพของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชแต่ละชนิด

ในการอนุมัติฉลากกฎหมายควรยึดตามแนวทางของ FAO/WHO ว่าด้วยแนวปฏิบัติด้านการติดฉลากที่ดีสำหรับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและใช้ระบบการจำแนกประเภทและการติดฉลากสารเคมีที่เป็นอันตรายทั่วโลก (Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals--GHS) (United Nations, 2011) หรือ WHO การจำแนกประเภทที่แนะนำของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชตามความเป็นอันตราย (พร้อมด้วยแนะนำให้จัดประเภทตามระบบ GHS) ฉลากควรมีสัญลักษณ์ความเป็นอันตรายที่ได้รับการยอมรับตามระบบการจำแนกประเภทเลือก

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) สร้างระบบการขึ้นทะเบียนบังคับสำหรับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (2) กำหนดองค์ประกอบสำคัญของขั้นตอนการสมัครสำหรับขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (3) ร่างข้อกำหนดข้อมูลและข้อมูลที่จะรวมไว้ในแอปพลิเคชัน (4) ให้เกณฑ์หลักสำหรับเกณฑ์ตัดสินใจในการขึ้นทะเบียน (5) กำหนดให้มีการสื่อสารการตัดสินใจในการขึ้นทะเบียนไปยังผู้สมัครและรวมถึงเหตุผลตามเกณฑ์การตัดสินใจ (6) กำหนดระยะเวลาที่ถูกต้องสำหรับการขึ้นทะเบียนและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนซ้ำ (7) ชี้แจงว่าการเปลี่ยนแปลงใดจำเป็นต้องมีการขึ้นทะเบียนใหม่และแก้ไขการขึ้นทะเบียนที่มีอยู่ (8) ระบุว่า การขึ้นทะเบียนสามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลาเมื่อมีข้อมูลใหม่และผลลัพธ์เชิงลบของการตรวจสอบดังกล่าวอาจนำไปสู่การยกเลิกการขึ้นทะเบียน (9) กำหนดขั้นตอนการอุทธรณ์สำหรับกรณีที่ยื่นคำร้องเชื่อว่าการปฏิเสธไม่ได้รับเหตุผลเพียงพอ (10) ควบคุมวิธีการจัดเก็บข้อมูลการขึ้นทะเบียนและส่วนใดที่จะเปิดเผยต่อสาธารณะและส่วนใดที่ไม่ใช่ และ (11) รวมบทบัญญัติที่รับประกัน การรักษาความลับและการปกป้องสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

4. องค์ประกอบสำคัญของข้อกำหนดในการนำเข้าและส่งออก

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) ห้ามนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ได้รับการขึ้นทะเบียนอย่างชัดเจน (2) ระบุข้อยกเว้นใด ๆ ชำต้น (3) ระบุว่าอนุญาตให้ส่งออกหรือขนส่งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนหรือไม่ และหากเป็นเช่นนั้นให้ระบุเงื่อนไขที่บังคับใช้ (4) ห้ามนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชปลอมต่ำกว่ามาตรฐานหรือล้าสมัยหรือไม่เป็นไปตามข้อกำหนดที่กำหนด (5) สร้างและควบคุมระบบการออกใบอนุญาตหรือใบอนุญาตสำหรับการนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชและห้ามนำเข้าสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยไม่ได้รับใบอนุญาตหรือใบอนุญาตที่กำหนด (6) สำหรับภาคีของอนุสัญญารอตเตอร์ดัม อนุสัญญาสตอกโฮล์ม และอนุสัญญาบาเซล ตรวจสอบให้แน่ใจว่าข้อกำหนดเฉพาะของอนุสัญญาเหล่านี้ได้รับการสะท้อนอย่างเพียงพอในหมวดกฎหมายเกี่ยวกับการนำเข้าหรือส่งออก และ (7) สร้างมาตรฐานที่เท่าเทียมกันสำหรับผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าและผลิตในประเทศตามที่กำหนดภายใต้ข้อตกลง WTO

5. องค์ประกอบสำคัญของการออกใบอนุญาต

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) ระบุกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (การผลิต การขาย การขนส่ง การนำเข้า การใช้งานพิเศษ) เฉพาะผู้ประกอบการที่มีใบอนุญาตที่ถูกต้องเท่านั้น (2) กำหนดแผนการออกใบอนุญาตที่จำเป็นและกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบสำหรับการดำเนินการ (3) กำหนดขั้นตอน ข้อกำหนดสำหรับการได้รับใบอนุญาต ข้อกำหนดควรใช้เพื่อให้แน่ใจว่ามีการจัดเก็บการจัดการบรรจุภัณฑ์และการใช้งานที่เหมาะสม (4) กำหนดข้อกำหนดที่เฉพาะเจาะจงและเข้มงวดมากขึ้นสำหรับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ถูกจำกัดอย่างรุนแรง (5) กำหนดระยะเวลาของใบอนุญาตและขั้นตอน และหลักเกณฑ์ในการต่ออายุ การระงับหรือการเพิกถอนใบอนุญาต (6) กำหนดภาระหน้าที่ของผู้ถือใบอนุญาตและผลของการไม่ปฏิบัติตามอย่างชัดเจน (7) ตรวจสอบให้แน่ใจว่าแผนการออกใบอนุญาตได้รับการสำรวจข้อมูลด้วยการตรวจสอบ (8) กำหนดอำนาจในการกำหนดค่าธรรมเนียมสำหรับบริการที่เกี่ยวข้องกับการออกใบอนุญาต และ (9) กำหนดกระบวนการอุทธรณ์สำหรับกรณีที่ผู้ถือใบอนุญาตไม่เห็นด้วยกับการปฏิเสธหรือเพิกถอนใบอนุญาต

6. องค์ประกอบสำคัญของบรรจุกัมน์

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) ห้ามบรรจหรือบรรจหีบห่อของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยไม่มีใบอนุญาตที่เหมาะสม และ (2) ห้ามนำเข้าบรรจหีบห่อ บรรจใหม่ ขนส่ง หรือจำหน่ายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เว้นแต่จะได้รับการบรรจตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย

7. องค์ประกอบสำคัญของการติดฉลาก

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) กำหนดให้ฉลากต้องได้รับการอนุมัติจากหน่วยงานทะเบียนในระหว่างขั้นตอนการขึ้นทะเบียน (2) ห้ามขายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่มีฉลากกำกับอย่างถูกต้อง (3) ร่างข้อมูลที่ต้องระบุบนฉลากและหากเกี่ยวข้องกับว่าจะระบุเพิ่มเติมอย่างไร นอกจากนี้ ควรระบุภาษา รูปแบบฉลาก และทางเลือกอื่นที่ยอมรับได้ หากฉลากไม่พอดีกับบรรจภัณฑ์ และ (4) อ้างอิงมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องและคำแนะนำเกี่ยวกับการติดฉลากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชรวมถึงแนวทางของ FAO/WHO เกี่ยวกับแนวปฏิบัติด้านการติดฉลากที่ดีสำหรับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

8. องค์ประกอบสำคัญของการโฆษณา

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) กำหนดข้อกำหนดเฉพาะสำหรับการโฆษณาสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (2) กำหนดโฆษณาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมทุกรูปแบบ (3) กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการบังคับใช้ (4) ห้ามโฆษณาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนหรือผิดกฎหมายการโฆษณาสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เป็นเท็จหรือทำให้เข้าใจผิดและการโฆษณาที่ขัดต่อการใช้งานที่ได้รับอนุมัติหรือคำแนะนำในฉลาก และ (5) ระบุข้อกำหนดโดยละเอียดในข้อบังคับของบริษัท

9. องค์ประกอบสำคัญของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) ห้ามใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเพื่อวัตถุประสงค์หรือในลักษณะอื่นนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในฉลาก (2) กำหนดให้ใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล อุปกรณ์การใช้งานที่เหมาะสม การทำความสะอาดอุปกรณ์ที่ใช้งานอย่างมีความรับผิดชอบและการทิ้งภาชนะเปล่าอย่างปลอดภัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสุขภาพของผู้ใช้และสาธารณะและสิ่งแวดล้อม (3) กำหนดให้นายจ้างดำเนินการมาตรการที่จำเป็นเพื่อปกป้องสุขภาพของแรงงาน (การจัดฝึกอบรมอุปกรณ์ป้องกัน การตรวจสุขภาพ ฯลฯ) และเพื่อป้องกันการใช้งานของเด็กและกลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ และ (4) ตรวจสอบให้แน่ใจว่ารัฐบาลมีอำนาจในการตรวจสอบสุขภาพของแรงงานและบังคับใช้บทบัญญัติให้ความคุ้มครองและลดความเสี่ยงจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

10. องค์ประกอบสำคัญของการจัดเก็บ การขนส่ง และการกำจัด

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) ในกรณีที่เกี่ยวข้องโปรดอ้างถึงกฎหมายระดับชาติที่มีอยู่ในวงกว้างเกี่ยวกับการจัดเก็บ การขนส่ง และการกำจัดวัสดุอันตรายและตรวจสอบให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับกฎหมายที่กว้างขึ้นนี้ (2) กำหนดข้อกำหนดสำหรับการจัดเก็บ การขนส่งและการกำจัดสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในปัจจุบันสิ่งเหล่านี้ยังไม่ครอบคลุมโดยกฎหมายที่กว้างขึ้น และด้วยเหตุนี้จึงเป็นไปตามมาตรฐานสากลสำหรับการขนส่งสินค้าอันตราย (3) กำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการควบคุม ตรวจสอบ และบังคับใช้บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ การขนส่ง และการกำจัดสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ในขณะนี้ยังไม่ได้มีการกำหนดภายใต้กฎหมายที่กว้างขึ้น (4) ห้ามการขนส่งสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในยานพาหนะเดียวกับผู้โดยสาร สัตว์ อาหารหรืออาหารสัตว์ หรือต้องแยกทางกายภาพในกรณีที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะขนส่งหรือจัดเก็บร่วมกัน (5) รวมข้อกำหนดเฉพาะเกี่ยวกับการทิ้งภาชนะบรรจสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ว่างเปล่า โดยปกติแล้วสิ่งเหล่านี้รวมถึงการห้ามการปฏิบัติเฉพาะที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือสิ่งแวดล้อม (6) ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดเก็บขนส่งหรือกำจัดต้องรายงานเหตุการณ์ต่อหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นทันที และ (7) สำหรับภาคีของอนุสัญญาบาเซลและสตอกโฮล์ม รวมข้อกำหนดสำหรับการขนส่งและการกำจัดของเสียจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่เป็นอันตรายและการกำจัด

สำหรับการกำจัดซากสัตว์สสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือขวดยาฆ่าแมลงที่ใช้แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชควรให้เพิ่มหน้าที่ของเกษตรกรผู้บริโภคต้องมีหน้าที่ส่งคืนซึ่งซากสัตว์สสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่ใช้แล้วให้กับผู้ขาย เนื่องจากเรื่องนี้เป็นปัญหาที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก แม้ว่าขยะอันตรายจากสถานประกอบการจะมีกฎหมายชัดเจนว่าผู้ประกอบการต้องกำจัดอย่างไร แต่ขณะเดียวกันขยะจากซากผลิตภัณฑ์สสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือขวดยาฆ่าแมลงในชุมชน อันนี้มองว่าเป็นปัญหาระดับประเทศ ทุกอย่างที่เป็นอันตราย แม้ว่านโยบายระดับประเทศจะให้ทุกจังหวัดต้องเอาไปกำจัด แต่ขยะจากซากผลิตภัณฑ์สสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือขวดยาฆ่าแมลงจากชุมชน ไม่เหมือนโรงงานที่มีคำสั่งเดียวว่าจะต้องกำจัดโดยระบบการกำจัด การควบคุม และตรวจสอบที่กำหนดไว้ชัดเจน แต่พอเป็นจังหวัดซึ่งประกอบด้วยหลายท้องถิ่น ศักยภาพแต่ละท้องถิ่นไม่เท่ากัน บางท้องถิ่นจัดการได้ บางท้องถิ่นจัดการไม่ได้ แต่พอบอกเอามารวมกันให้มีเจ้าภาพจัดการก็ไม่มีใครเป็นเจ้าภาพเพราะไม่อยากจะรับผิดชอบท้องถิ่นอื่น กลายเป็นว่าขยะอันตรายในท้องถิ่นจึงกระจายกระจายไม่สามารถกำจัดได้อย่างจริงจัง เพราะการที่ไม่มีใครเป็นเจ้าภาพ ไม่มีการเอามารวมกันเพื่อให้ได้จำนวน เวลาให้บริษัทที่เขามากำจัดหรือบำบัดจะมีจำนวน ต้นทุนเลยจะสูง ซึ่งเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ก็ไม่มีศักยภาพที่จะไปจ่ายตรงนั้นได้ อันนี้คือเป็นปัญหา นอกจากนี้ปัญหาก็คือขยะอันตรายที่มีผู้ลักลอบนำมาแอบทิ้ง แต่มีปัญหาคือไม่เข้าใจการทำงานของภาครัฐเวลาตรวจสอบ เพราะเวลานำมาทิ้งในชุมชนต้องมีผู้รู้หรือผู้เห็น กลายเป็นว่าลักลอบทิ้ง คือ ไม่รู้ว่าใครเอามาทิ้ง แล้วเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปตรวจสอบว่าใครนำมาทิ้ง ก็ไม่สามารถตรวจสอบกลับได้ว่าถูกผลิตอยู่ที่โรงงานไหน มองว่า โดยหลักการต้องตรวจสอบกลับได้เพราะในกระบวนการทุกโรงงานต้องส่งกระบวนการนี้ให้กรมโรงงานอุตสาหกรรมอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นต้องรู้ว่าของเสียที่พบเจอมาจากที่ใด ฉะนั้น ผู้เขียนเห็นว่า นโยบายภาครัฐจะต้องมีความชัดเจนว่าทุกจังหวัดต้องมีนวัตกรรมในการกำจัดขยะ เอามาเป็นพลังงานหรือปุ๋ยก็ได้ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน เพราะขยะจากผลิตภัณฑ์สสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือขวดยาฆ่าแมลงจริง ๆ แล้วเป็นเงินได้ ถ้าเรารู้จักเอามาจัดการ ไม่ว่าจะขยะชุมชนหรือขยะโรงงานถ้าเข้าไปในกระบวนการ เกิดการจ้างงานในการคัดแยก และได้ของที่เป็นมูลค่าที่จะเอาไปขายหรือรีไซเคิลได้ อันไหนไม่ได้เผาทิ้งเป็นพลังงานและกากที่เผาทิ้งเอามาทำเป็นปุ๋ยได้ ปัญหาขยะตกค้างหรือขยะล้นเมืองก็จะมี รวมทั้งการทำงานของภาครัฐจะต้องเปลี่ยนบทบาททั้งหมดคือทำงานเชิงรุก เช่น ชาวบ้านร้องเรียนเรื่องกลิ่น เจ้าหน้าที่ต้องสอบถามชาวบ้านได้กลิ่นเวลาไหน ถามรายละเอียดให้ชัด เช่น ในเวลากลางคืน เจ้าหน้าที่ต้องไปอยู่กับชาวบ้านเวลานั้นแล้วสังเกตว่าเป็นไปตามที่ชาวบ้านร้องเรียนหรือไม่ หรือเวลาไปตรวจต้องใช้ลักษณะชุมชนเวลาไป ไม่ใช่วิธีการแจ้งล่วงหน้า ซึ่งจะไม่เจอปัญหาที่ร้องเรียน ฉะนั้น ถ้าให้เจ้าหน้าที่รอบรู้เรื่องอย่างเดียวมองว่าไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เนื่องจากข้อจำกัดของจำนวนเจ้าหน้าที่นั่นเอง

11. องค์ประกอบสำคัญของการรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) มอบหมายความรับผิดชอบในการตรวจสอบและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช และ (2) กำหนดอำนาจและความรับผิดชอบของหน่วยงานที่รับผิดชอบ รวมถึงความเป็นไปได้ในการกำหนดข้อกำหนดการรายงานเกี่ยวกับผู้ผลิต ผู้นำเข้า ผู้จำหน่าย และผู้ขายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช

12. องค์ประกอบสำคัญของการรายงานเหตุการณ์

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) ระบุเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิด “เหตุการณ์” และ (2) สร้างกลไกในการรายงานเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยหน่วยงานและภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งหมดในลักษณะที่สอดคล้องกับกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายแรงงานหรือกฎหมายสาธารณสุข

13. องค์ประกอบสำคัญของการตรวจสอบ

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) กำหนดหน่วยงานระดับชาติที่รับผิดชอบในการตรวจสอบ (2) จัดให้มีการแต่งตั้งผู้ตรวจสอบที่มีคุณสมบัติเหมาะสม (3) กำหนดอำนาจของผู้ตรวจและตรวจสอบให้แน่ใจว่าสิ่งเหล่านี้เพียงพอที่จะทำให้ผู้ตรวจปฏิบัติตามหน้าที่ได้ (4) จัดให้มี

ขั้นตอน และหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ เกณฑ์ควรเชื่อมโยงกับข้อกำหนดการออกใบอนุญาต (5) จัดให้มีขั้นตอนและข้อกำหนดสำหรับการเก็บตัวอย่างตลอดจนข้อกำหนดสำหรับการกำหนดห้องปฏิบัติการอย่างเป็นทางการสำหรับการวิเคราะห์ตัวอย่าง และ (6) จัดให้มีขั้นตอนการแทรกแซงที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพหากพบความผิดปกติในระหว่างตรวจสอบ

14. องค์ประกอบสำคัญของความผิบทองโทษและบทบัญญัติเบ็ดเตล็ด

ตามที่จรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้แนะนำ กฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ควร (1) กำหนดการกระทำที่จะเข้าข่ายเป็นความผิดรวมทั้งความผิดพิเศษสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (2) กำหนดค่าปรับตามสัดส่วนและยับยั้งและรวมถึงกลไกในการปรับค่าปรับหากมูลค่าลดลง (3) ควบคุมสิทธิที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการบังคับใช้รวมถึงขั้นตอนการอุทธรณ์ (4) คำนึงถึงข้อสันนิษฐานทางกฎหมายของประเทศและหากจำเป็นให้ดำเนินการตามข้อสันนิษฐานเหล่านี้ให้สมบูรณ์ (5) รวมบทเฉพาะกาลที่เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างราบรื่นระหว่างกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่ (6) ยอมรับอำนาจของผู้มีอำนาจในการอนุมัติ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ และ (7) กำหนดวันที่มีผลใช้บังคับ และในทางปฏิบัติกฎหมายลำดับรอง เช่น กฎระเบียบมักจะรวมถึงกฎเกณฑ์โดยละเอียดเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียน การติดฉลาก ใบอนุญาต ขั้นตอนออกใบอนุญาต การตรวจสอบ และการบังคับใช้ การนำเข้าหรือส่งออก การโฆษณา การกำจัด การจัดเก็บ และอื่น ๆ กฎหมายลำดับรองไม่ควรขัดแย้งกฎหมายหลักในการกำจัดศัตรูพืช ข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในกฎหมายแม่บทไม่ควรมีคำจำกัดความที่แตกต่างกันในข้อบังคับและควรใช้ขั้นตอนที่กำหนดไว้ในกฎหมายหลักเป็นกรอบสำหรับขั้นตอนที่ครอบคลุมมากขึ้นในกฎหมายลำดับที่สอง ในทำนองเดียวกันกฎหมายลำดับรองไม่ควรกำหนดลักษณะที่เกินขอบเขตของกฎหมายแม่บทหรือกฎหมายอื่น ๆ หัวข้อต่าง ๆ เช่น การลงโทษสำหรับการปนเปื้อนสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยของอาหาร ระดับค่าปรับ ภาษี ฯลฯ อาจได้รับการควบคุมภายใต้กฎหมายอื่นอยู่แล้ว ควรพยายามเพื่อให้แน่ใจว่ากฎข้อบังคับด้านสารเคมีกำจัดศัตรูพืชครอบคลุมเรื่องนี้อย่างครอบคลุมในลักษณะที่สามารถรักษาสິงเหล่านี้ได้หากมีการยกเลิกกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชด้วยเหตุผลบางประการ ตัวอย่างเช่น อาจเกิดขึ้นได้หากมีการรวมกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชเข้ากับกฎหมายสารเคมีที่กว้างขึ้น

บทสรุป

การที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 ที่มีลักษณะเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ควบคุมวัตถุอันตรายหรือสารเคมีทุกชนิด โดยมีได้มีการกำหนดเรื่องการขึ้นทะเบียน การตรวจสอบ การขออนุญาต การควบคุม การนำเข้า การผลิต การโฆษณา การกำหนดหน้าที่ผู้ประกอบการ หน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ และบทลงโทษไว้เป็นการเฉพาะสำหรับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชหรือวัตถุอันตรายทางการเกษตร และอยู่ภายใต้กำกับดูแลของหลายหน่วยงาน จึงทำให้กรมวิขาเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่กำกับดูแลเกี่ยวกับสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยตรง กลับไม่มีอำนาจโดยตรงในการสั่งการ จึงทำให้กฎหมายที่ใช้อยู่มีความไม่เหมาะสมในการบังคับใช้ โดยเฉพาะเรื่องของการขึ้นทะเบียน ยกเลิก (Ban) สารเคมีที่เป็นอันตรายต่อบุคคล สัตว์ พืช ทรัพย์ หรือสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ถ้าประเทศไทยมีกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืชแยกออกมาต่างหากก็จะสามารถแก้ไขเรื่องเหล่านี้ได้

ข้อเสนอแนะ

ประเทศไทยควรนำข้อเสนอแนะของจรรยาบรรณสากลว่าด้วยการจัดการสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (The International Code of Conduct on Pesticide Management) ที่ได้รับการรับรองโดยองค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) และองค์การอนามัยโลก (WHO) มาใช้เป็นกรอบอ้างอิงในการออกกฎหมายสารเคมีกำจัดศัตรูพืช (พระราชบัญญัติสารเคมีกำจัดศัตรูพืช พ.ศ. . . .) ที่จะต้องมีองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ดังนี้

- (1) องค์ประกอบสำคัญของขอบเขตและคำจำกัดความ
- (2) องค์ประกอบสำคัญของการบริหารและการกำกับดูแล

- (3) องค์ประกอบสำคัญของการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืช
- (4) องค์ประกอบสำคัญของข้อกำหนดในการนำเข้าและส่งออก
- (5) องค์ประกอบสำคัญของการออกใบอนุญาต
- (6) องค์ประกอบสำคัญของบรรจุภัณฑ์
- (7) องค์ประกอบสำคัญของการติดฉลาก
- (8) องค์ประกอบสำคัญของการโฆษณา
- (9) องค์ประกอบสำคัญของการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
- (10) องค์ประกอบสำคัญของการจัดเก็บ การขนส่ง และการกำจัด
- (11) องค์ประกอบสำคัญของการรวบรวมและตรวจสอบข้อมูล
- (12) องค์ประกอบสำคัญของการรายงานเหตุการณ์
- (13) องค์ประกอบสำคัญของการตรวจสอบ
- (14) องค์ประกอบสำคัญของความผิดบดบังโทษและบทบัญญัติเบ็ดเตล็ด

เอกสารอ้างอิง

พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535. (2535). *ราชกิจจานุเบกษา*, 109(39), 21-43.

United Nations. (2011). *Globally harmonized system of classification and labelling of chemicals* (4th ed). Author.

World Health Organization. (2016). *Guidelines on highly hazardous pesticides*. Author.

World Health Organization. (2021). *The International Code of Conduct on Pesticide Management*. Retrieved from <https://www.who.int/publications/i/item/9789251085493>

แนวทางการให้คำปรึกษาของครูในสถานศึกษา

กมลลักษณ์ สิทธิสวัสดิ์วุฒิ¹

วันที่รับบทความ: 17 มิถุนายน 2566

วันแก้ไขบทความ: 7 กันยายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ: 9 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การให้คำปรึกษาสำหรับเป็นแนวทางการให้คำปรึกษาในสถานศึกษา แก่ครูที่ต้องให้คำปรึกษานักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันพึงประสงค์ได้ และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข อนึ่ง การที่ครูจะให้คำปรึกษานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ครูจะต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีคุณลักษณะที่ดีต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษา คือ ครูควรได้รับความรู้ด้านจิตวิทยาให้คำปรึกษา อีกทั้งทฤษฎีการให้คำปรึกษาเพื่อนำมาใช้ในการให้คำปรึกษานักเรียน นอกจากได้รับความรู้แล้ว ครูควรได้รับการฝึกฝนการให้คำปรึกษาเพื่อให้มีความชำนาญและเกิดทักษะในการให้คำปรึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อผู้รับคำปรึกษาให้ได้รับการช่วยเหลือ พบแนวทางการแก้ไขปัญหา นอกจากนั้นครูผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ทัศนคติที่ดีคือความพึงพอใจในการช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถแก้ไขปัญหา ดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ ดังนั้น จากความสำคัญของการให้คำปรึกษาในสถานศึกษาเพื่อช่วยเหลือ นักเรียนให้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนควรร่วมมือกันสนับสนุนให้ครูมีความรู้ความสามารถในการให้คำปรึกษา เพื่อช่วยป้องกัน แก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียนซึ่งเป็นเยาวชนของชาติ ได้มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์เพื่อเป็นกำลังของชาติต่อไป

คำสำคัญ: การให้คำปรึกษา; ครู; สถานศึกษา

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹อดีตครูโรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1
 ถนนสรรพสิทธิ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000, ประเทศไทย
 ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: thanyakorn1303@gmail.com

Guidelines for Teacher Counseling in School

Kamonlak Sitthisawasdiwut¹

Received: June 17, 2023

Revised: September 7, 2023

Accepted: September 9, 2023

Abstract

This academic article aims to analyze counseling for a school counseling approach to teachers who need to give advice to students so that students can make decisions and choose solutions for their own problems, change desirable behaviors and live happily in society. In addition, teachers can advise students effectively and achieve their objectives. Teachers must have knowledge, ability and good characteristics to be counselors. Teachers should have knowledge in counseling psychology and counseling theory to be used in counseling students, received training in counseling to have expertise and skills in counseling which will affect the counselor to receive help and find solutions to problems. Including the mentor teacher must have a good attitude towards being a mentor. A good attitude is the satisfaction of helping students solve problems, lead creative lives and live in society. Therefore, the importance of counseling in schools in order to help students develop desired behavior. It is very important that government agencies and private organizations should work together to support teachers with the knowledge and ability to give counseling to help prevent, Correct, and develop the behavior of students, who are the nation's youth, to have desirable behavior to continue to be the strength of the nation.

Keywords: Counseling; Teacher; School**Type of Article:** Academic Article

¹Former Teacher, Ubon Wittayakhom School, Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1
Sunpasitthiprasong Road, Mueang, Ubon Ratchathani 34000, Thailand
Corresponding Author Email: thanyakorn1303@gmail.com

บทนำ

ในปัจจุบัน พบว่า นักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบและไม่มีระเบียบวินัย ขาดสมาธิในการเรียน ติดสื่อเทคโนโลยี ติดเกม ต้องการมีอิสระ มีพฤติกรรมก้าวร้าว ติดสิ่งเสพติด ถูกหลอกลวง และถูกละเมิดทางเพศ ก่อการทะเลาะวิวาท เป็นต้น พฤติกรรมดังกล่าวมีผลมาจากความเจริญทางเทคโนโลยีก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กหันไปสนใจเครื่องมือสื่อสารมากกว่าการเรียน และมีพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ วัยรุ่น ทรัพย์สิน (2556) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญต่อพฤติกรรมดังกล่าว ได้จัดทำแผนการศึกษาเพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมดังกล่าวของนักเรียน เนื่องจากครูเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนในโรงเรียนมากที่สุด และสามารถสังเกตพฤติกรรมนักเรียนและหาแนวทางหรือวิธีการช่วยเหลือได้ ดังนั้น ครูจึงควรได้รู้วิธีการช่วยเหลือ นักเรียน มีความรู้และวิธีการในการให้คำปรึกษานักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) เมื่อครูได้รับความรู้และวิธีการให้ คำปรึกษาจะส่งผลให้ครูเข้าใจที่จะช่วยเหลือนักเรียนให้มีแนวทางแก้ไขปัญหาและมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น Holcomb-Mecoy (2000) ซึ่งผู้เขียนได้สรุปแนวทางการให้คำปรึกษาจากงานวิจัยและบทความทางวิชาการ การที่ครูจะให้ความช่วยเหลือ นักเรียนให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ครูผู้ให้คำปรึกษาควรมี คุณลักษณะ ดังนี้ (1) มีความรู้ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษาและทฤษฎีการให้คำปรึกษา (2) ได้รับการฝึกฝนวิธีการให้ คำปรึกษา (3) มีความคิดและรู้สึกหรือทัศนคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษา ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ครูนั้นมีความสามารถ ช่วยเหลือนักเรียนโดยการให้คำปรึกษา และการเป็นครูที่ดีที่มีประสิทธิภาพ ก็คือ การช่วยเหลือนักเรียน โดยวัตถุประสงค์ของ บทความนี้เพื่อวิเคราะห์การให้คำปรึกษาสำหรับเป็นแนวทางการให้คำปรึกษาในสถานศึกษาแก่ครูที่ต้องให้คำปรึกษานักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันพึงประสงค์ได้ และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

กรอบในการวิเคราะห์

สำหรับบทความวิชาการ เรื่อง “แนวทางการให้คำปรึกษาของครูในสถานศึกษา” ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การให้ คำปรึกษาสำหรับเป็นแนวทางการให้คำปรึกษาในสถานศึกษาแก่ครูที่ต้องให้คำปรึกษานักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถ ตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันพึงประสงค์ได้ และสามารถอยู่ในสังคม อย่างมีความสุข ผู้เขียนได้นำความหมายของการให้คำปรึกษา หลักการให้คำปรึกษา จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา กระบวนการให้คำปรึกษา คุณลักษณะที่ดีของผู้ให้คำปรึกษา จรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา และการฝึกฝนวิธีการให้ คำปรึกษา รวมทั้งทฤษฎีการให้คำปรึกษา เช่น ทฤษฎีแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ทฤษฎีแบบพฤติกรรมนิยม ทฤษฎีให้ คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม และทฤษฎีแนวพุทธศาสตร์ เป็นต้น มาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์

การให้คำปรึกษาเป็นการที่ผู้ให้คำปรึกษาให้ความช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาใน สถานการณ์ที่ปลอดภัย โดยการเกื้อหนุนให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์นั้น ๆ สำหรับการให้คำปรึกษา คือ การ ช่วยให้ผู้รับคำปรึกษามีความสมดุลทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณเป็นสิ่งสำคัญ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อ การให้คำปรึกษาครบถ้วน ทำให้ผู้รับคำปรึกษารับรู้ความสามารถของตน การมีสัมพันธภาพที่ดีระหว่างเพื่อน ผู้ปกครอง และ ครู อีกทั้งการให้คำปรึกษายังมีความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียน และความคิดและความรู้สึกเป็นสิ่งที่ทำให้ ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่เป็นบวกและเป็นลบ นอกจากนั้นสภาพแวดล้อมก็มีอิทธิพลต่อการเกิดพฤติกรรม ถ้า สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปก็จะส่งผลต่อความคิดและความรู้สึกเช่นกัน

สิ่งที่ส่งผลต่อการให้คำปรึกษา พอสรุปได้ว่า การให้คำปรึกษาที่จะส่งผลดีต่อผู้รับคำปรึกษานั้น ผู้ให้คำปรึกษา จะต้องคำนึงถึงความคิดและความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา อีกทั้งต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของผู้รับคำปรึกษา ไม่ว่าจะเป็น

ครอบครัว เพื่อน ครู และความเป็นอยู่ รวมทั้งวิธีการให้คำปรึกษาที่เหมาะสมกับสภาพปัญหาของผู้รับคำปรึกษา ซึ่งนอกจากการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลแล้ว (individual counseling) ก็ยังใช้วิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม (group counseling) ได้ตามความเหมาะสมตามลักษณะของปัญหาของผู้รับคำปรึกษา การให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลในกรณีปัญหาส่วนบุคคลหรือปัญหาที่ลึกซึ้ง ส่วนการให้คำปรึกษากลุ่มเป็นปัญหาที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

การให้คำปรึกษา เป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้คำปรึกษาและผู้รับคำปรึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเข้าใจตนเองและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างมีเป้าหมาย นอกจากนั้นผู้รับคำปรึกษายังมีความสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเองอย่างเหมาะสม (Wrenn, 1951) และผู้ให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีความรู้ด้านการให้คำปรึกษาโดยตรง อีกทั้งมีความรอบรู้เกี่ยวกับสุขภาพจิต สภาพสังคม และวัฒนธรรม เศรษฐกิจและจิตวิทยาให้คำปรึกษา รวมทั้งต้องมีความรู้เกี่ยวกับทฤษฎีให้คำปรึกษา ตลอดจนทั้งวิธีการเป็นผู้ให้คำปรึกษาอีกด้วย จึงจะสามารถให้คำปรึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Burks & Steffire, 1979) และผู้ที่ไม่มีความรู้และไม่ได้รับการฝึกฝนวิธีการให้คำปรึกษามาก่อนจะไม่สามารถให้คำปรึกษาได้เลย (คมเพชร จัตรศุกกุล, 2529)

อีกประการหนึ่ง ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีจริยธรรมและต้องรักษาจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ให้คำปรึกษาให้เป็นมาตรฐาน (George & Cristiani, 1995) การให้คำปรึกษายังต้องประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับทฤษฎีทางจิตวิทยาให้คำปรึกษา อีกทั้งยังต้องมีความสามารถด้านประสบการณ์การหยั่งรู้ และการให้คำปรึกษาจะแตกต่างจากการให้คำแนะนำ หรือการบอกให้ปฏิบัติตามความคิดของผู้ให้คำปรึกษา (Dryden & Feltham, 1994)

สิ่งที่ส่งผลต่อการให้คำปรึกษาสำหรับครูในสถานศึกษา มีดังนี้

1. หลักการให้คำปรึกษา คือ ผู้ให้คำปรึกษาสร้างความไว้วางใจแก่ผู้รับคำปรึกษาอันจะนำไปสู่สายสัมพันธ์ที่ดี ความไว้วางใจนี้จะส่งผลให้ผู้รับคำปรึกษาบอกปัญหาที่ลึกซึ้งของตนต่อผู้ให้คำปรึกษาทราบ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่กระจ่างขึ้น อันจะง่ายต่อการค้นหาข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ ตั้งใจฟัง แสดงความสนใจและเข้าใจ ไม่วิพากษ์วิจารณ์ (do not criticize) ผู้ให้คำปรึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้รับคำปรึกษาแสดงความรู้สึก อธิบายถึงเรื่องราวที่เป็นสาเหตุของปัญหา และฟังสังเกตสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในจากภาษากายและคำพูด โดยใช้ประสบการณ์ของการให้คำปรึกษา อีกทั้งผู้ให้คำปรึกษาจะไม่นำค่านิยมของตนไปเปรียบเทียบกับความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษา ฟังสังเกตสิ่งที่ไม่ได้พูดหรือพูดไม่ได้ และอาจจะเป็นปมปัญหาที่แท้จริง (brewer of what the clients omits or tries or tries to say but cannot) ซึ่งการที่ผู้รับคำปรึกษาไม่ได้พูดหรืออธิบายนั้นอาจทำให้ผู้ให้คำปรึกษาได้ข้อมูลที่ไม่ชัดเจน จึงอาจทำให้การพิจารณาตัดสินใจคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ครูจึงควรต้องมีความรู้เรื่องหลักการให้คำปรึกษาเป็นพื้นฐานต่อการให้คำปรึกษานักเรียนเพื่อการให้คำปรึกษาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (คมเพชร จัตรศุกกุล, 2529)

ความรู้เรื่องหลักการให้คำปรึกษา พอสรุปได้ ดังนี้ (1) หลักการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อผู้รับคำปรึกษา (2) การช่วยเหลือผู้รับคำปรึกษาให้สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง (3) การเป็นผู้รับฟังอย่างมีทักษะการฟัง (4) ผู้ให้คำปรึกษาต้องไม่วิจารณ์และโต้แย้งกับผู้รับคำปรึกษา (5) ผู้ให้คำปรึกษาต้องคำนึงถึงความแตกต่างของเด็ก (6) ผู้ให้คำปรึกษาฟังสังเกตสิ่งที่ผู้รับคำปรึกษาไม่ได้พูดออกมาเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง (7) ผู้ให้คำปรึกษาต้องเคารพสิทธิของผู้อื่น (8) ผู้ให้คำปรึกษาต้องผ่านการฝึกฝนจนเชี่ยวชาญด้านการให้คำปรึกษามาก่อน

2. จุดมุ่งหมายของการให้คำปรึกษา คือ การให้คำปรึกษาจะต้องมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จในการให้คำปรึกษา (George & Cristiani, 1995) เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับคำปรึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้รับคำปรึกษา อีกทั้งเป็นการส่งเสริมให้ผู้รับคำปรึกษามีชีวิตที่เจริญงอกงามขึ้นจากการได้รับคำปรึกษา (คมเพชร จัตรศุกกุล, 2529) นอกจากนี้ การให้คำปรึกษายังมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามเจตคติของผู้รับคำปรึกษา และสามารถเผชิญปัญหาด้วยตนเอง (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2551)

3. กระบวนการให้คำปรึกษา คือ ขั้นตอนของการให้คำปรึกษา ซึ่งมีนักจิตวิทยาให้คำปรึกษาได้แบ่งขั้นตอนการให้คำปรึกษาไว้ ดังนี้ (1) ขั้นสร้างสัมพันธภาพ (2) ขั้นทำความเข้าใจ และ (3) ขั้นการเปลี่ยนแปลง (Nelson-Jones, 2012) และยังมีขั้นตอนการให้คำปรึกษาแบบ 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นเริ่มให้คำปรึกษา (2) ขั้นรวบรวมข้อมูล (3) ขั้นตั้งเป้าหมายเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา (4) ขั้นการวางแผนการแก้ไขปัญหาให้ผู้รับคำปรึกษานำไปปฏิบัติ (5) ขั้นดำเนินการแก้ไขปัญหา และ (6) ขั้นยุติการให้คำปรึกษา (Ivey, D'Andrea, & Ivey, 2011)

จากกระบวนการที่นักจิตวิทยากำหนดไว้ดังกล่าว ผู้เขียนสามารถสรุปแนวทางกระบวนการให้คำปรึกษาได้ ดังนี้ (1) ขั้นสร้างสัมพันธภาพ (2) ขั้นรวบรวมข้อมูลและกำหนดปัญหา (3) ขั้นตั้งเป้าหมายของการให้คำปรึกษา (4) ขั้นวางแผนการแก้ไขปัญหา (5) ขั้นดำเนินการแก้ไขปัญหา และ (6) ขั้นยุติการให้คำปรึกษา

4. คุณลักษณะที่ดีของผู้ให้คำปรึกษา การเป็นผู้ให้คำปรึกษา คือ การช่วยเหลือผู้อื่นให้สามารถแก้ไขปัญหาของตนเอง และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ผู้ให้คำปรึกษาจึงควรมีคุณลักษณะสามารถรับรู้ความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษาตามความเป็นจริง มีความใส่ใจ ให้ความรู้สึกอบอุ่นใจ ไว้วางใจและเป็นกัลยาณมิตร มีความจริงใจ เปิดเผยทัศนคติของตนเอง มีความรู้ มีความมั่นใจในตนเอง สื่อสารกับบุคคลอื่นได้ชัดเจน มีองค์ความรู้และนำมาใช้ในการให้คำปรึกษา (Brammer & MacDonald, 1999) อีกทั้งผู้ให้คำปรึกษาต้องตระหนักและเข้าใจในค่านิยมของตนเอง มีประสบการณ์ในโลกส่วนตัวของผู้อื่น สามารถปรับตัวและพัฒนาตนเอง (Patterson & Welfel, 1999) ผู้ให้คำปรึกษาต้องเป็นบุคคลมีพฤติกรรมที่สร้างสรรค์ มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ ให้เกียรติผู้อื่น สร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้ รู้สึกอบอุ่นใจ มีวิธีที่ช่วยให้ตนเองมีชีวิตชีวาตระหนักถึงความแตกต่างของผู้รับคำปรึกษา (เพชรสุตา เพชรใส, 2547) นอกจากนั้นผู้ให้คำปรึกษายังต้องเป็นบุคคลที่จัดปัญหาของตนเองได้ดี สามารถให้คำปรึกษาผู้อื่นได้และเป็นตัวแบบแก่ผู้รับคำปรึกษาได้ดี มีเมตตา มีความเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ตั้งอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม และนอกจากจะเป็นผู้เคารพสิทธิผู้อื่นแล้วยังรักษาความลับของผู้รับคำปรึกษา มีวิชาชีพผู้ให้คำปรึกษาดูแลเช่นกัน (ศิริบุรณ์ สายโกศล, 2553)

ทั้งนี้ การเป็นผู้ให้คำปรึกษาที่ดีนั้น คุณลักษณะการเป็นผู้ให้คำปรึกษาจึงมีความสำคัญที่จะส่งผลให้การให้คำปรึกษาบรรลุเป้าหมาย ผู้ให้คำปรึกษาได้รับความไว้วางใจจากผู้รับคำปรึกษา อีกทั้งยังทำให้วิชาชีพผู้ให้คำปรึกษามีมาตรฐานและได้รับการยอมรับทางสังคม

5. จรรยาบรรณวิชาชีพการให้คำปรึกษา มีความสำคัญต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษา เนื่องจากการให้คำปรึกษานี้มีความเชื่อมโยงกับข้อมูลส่วนตัวและสิทธิส่วนบุคคลของผู้รับคำปรึกษา จึงมีแนวปฏิบัติ คือ (1) ให้การยอมรับและศรัทธาในวิชาชีพการให้คำปรึกษา (2) เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพ (3) เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ให้กำลังใจผู้รับคำปรึกษาด้วยความจริงใจ (4) มีวิสัยทัศน์ ทนต่อโลกการเปลี่ยนแปลง (5) ให้คำปรึกษาตามหลักวิชาชีพ (6) รักษามาตรฐานและวิชาชีพ (7) ยุติการให้คำปรึกษาและส่งต่อไปยังบุคคลที่เหมาะสม เช่น เมื่อเห็นว่านอกเหนือความสามารถของตน (8) รักษาความลับของผู้รับคำปรึกษา เว้นแต่ได้รับการยินยอมจากผู้รับคำปรึกษา (9) เคารพสิทธิผู้รับคำปรึกษาและไม่แสวงหาประโยชน์จากผู้รับคำปรึกษา (สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย, 2552)

6. ทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่มีความสำคัญต่อการให้คำปรึกษา เนื่องจากการรวบรวมข้อมูลที่ปฏิบัติกันมาแล้วแบ่งไว้เป็นแบบแผน บอกถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นเป็นการกำหนดทิศทางว่าจะดำเนินการอย่างไร อีกทั้งมนุษย์มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันจึงต้องสร้างระเบียบแบบแผนพฤติกรรมมนุษย์ให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และวิไลลักษณ์ พงษ์โสภา, 2557) ทฤษฎีเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาที่สามารถนำมาใช้สำหรับสถานศึกษาและสอดคล้องกับช่วงวัยของนักเรียน เช่น ทฤษฎีแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง ที่มีแนวคิดที่ว่า มนุษย์มีความซื่อสัตย์มีความดีมาตั้งแต่กำเนิด มนุษย์คิดในเชิงบวก มนุษย์นับถือตนเอง มีทัศนคติต่อตนเองในทางบวก สามารถพัฒนาตนเองได้ตามความเหมาะสมและตามศักยภาพของตน การให้คำปรึกษาแบบยึดบุคคลเป็นศูนย์กลาง เป็นการให้คำปรึกษาที่เน้นความสำคัญต่อตัวบุคคล ไม่ใช่เน้นที่ปัญหา ให้ความสำคัญด้านความรู้สึกของผู้รับคำปรึกษามากกว่าสติปัญญา สนใจในภาวะปัจจุบันของผู้รับคำปรึกษามากกว่าเรื่องราวในอดีต เน้นการมีสัมพันธภาพในการให้คำปรึกษา เพราะจะทำให้เกิดความเจริญทางด้านอารมณ์ (Rogers, 1961) ทฤษฎีแบบพฤติกรรม

นิยม มีแนวคิดว่ามีพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ซึ่งการเรียนรู้สามารถจัดให้เกิดขึ้นได้จากสภาพแวดล้อมภายใต้เงื่อนไขแบบต่าง ๆ การเรียนรู้เดิมสามารถหมดไปและการเรียนรู้ใหม่ก็เกิดขึ้นได้ ในขณะเดียวกันมนุษย์ก็สามารถควบคุมพฤติกรรมตนเองได้แม้จะตกอยู่ในอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม การให้คำปรึกษาแบบพฤติกรรมนิยมจะชี้เฉพาะพฤติกรรมที่เป็นปัญหาซึ่งพฤติกรรมนั้นสามารถสังเกตได้ ประเมินได้ มีการวางเป้าหมายการให้คำปรึกษาไว้อย่างชัดเจน และพิจารณาเลือกแนวทางแก้ไขปัญหาก็เหมาะสมเฉพาะบุคคล (อาภา จันทรสกุล, 2545)

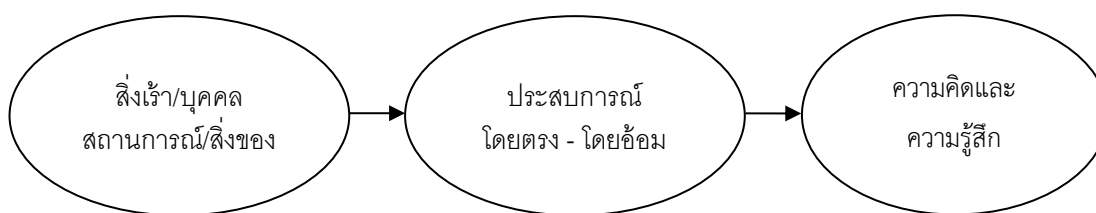
ทฤษฎีให้คำปรึกษาแบบพิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม (Rational Emotional Behavior Therapy--REBT) ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่ว่า อารมณ์ เหตุผล และพฤติกรรมของบุคคลมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งสภาพความคิดและการรับรู้สภาพการณ์ต่าง ๆ เป็นตัวก่อให้เกิดอารมณ์และส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคล (วัชร ทรัพย์มี, 2556) ทฤษฎีนี้เน้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมของมนุษย์ การให้คำปรึกษาโดยผู้ให้คำปรึกษาจะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาหลุดพ้นจากความคิดความเชื่อที่ไร้เหตุผล (illogical ideas) อันทำให้เกิดอารมณ์ที่รุนแรง ทำร้ายตนเอง โดยผู้ให้คำปรึกษาจะใช้วิธีให้คำปรึกษาที่รวดเร็ว และนำทาง โดยการชี้แนะ สั่งสอน สาธิต ได้แย้ง ให้ผู้รับคำปรึกษาเห็นว่า ความเชื่อก่อให้เกิดอารมณ์รุนแรงตามมา สาเหตุของอารมณ์ทางลบที่รุนแรงเกิดจากความเชื่อและทัศนคติที่มีต่อสถานการณ์นั้น ๆ ไม่ใช่เกิดจากสิ่งเร้าและสถานการณ์โดยตรง ผู้ให้คำปรึกษาจะต้องช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาเปลี่ยนแปลงความคิด ให้ความหมายจากสถานการณ์ที่ทำให้ผู้รับคำปรึกษามีอารมณ์ทางลบเปลี่ยนอารมณ์ให้เป็นบวก มีความคิดที่สร้างสรรค์ (อาภา จันทรสกุล, 2545) ทฤษฎีแนวพุทธศาสตร์ ผู้ให้คำปรึกษาต้องช่วยนำหลักธรรมคำสอนตามแนวพุทธศาสตร์มาใช้ให้คำปรึกษาตามแนวพุทธจิตวิทยา ทฤษฎีแนวพุทธศาสตร์มีแนวคิดในธรรมชาติของมนุษย์ที่เกี่ยวกับโลกและชีวิตว่ามีความเป็นไปตามธรรมชาติ คือ เป็นไปตามเหตุและปัจจัย เป็นไปอย่างมีกฎ คือ (1) กฎแห่งไตรลักษณ์ และ (2) มนุษย์สามารถฝึกได้และพัฒนาได้ การให้คำปรึกษาในแนวพุทธศาสตร์เน้นความเป็นกัลยาณมิตร ความมีคุณธรรมในจิตใจ คือ มีพรหมวิหารสี่ ที่แสดงออกภายนอกต่อผู้รับคำปรึกษาด้วยสังคหวัตถุ (อาภา จันทรสกุล, 2545)

การให้คำปรึกษาแต่ละปัญหาควรเลือกใช้ทฤษฎีการให้คำปรึกษาที่สัมพันธ์กับปัญหาและบุคลิกภาพของผู้รับคำปรึกษา เนื่องจากแต่ละทฤษฎีมีแนวคิดด้านธรรมชาติของมนุษย์ที่แตกต่างกันหรืออาจคล้ายกันในบางกรณี และในบางปัญหาของผู้รับคำปรึกษาอาจใช้หลายทฤษฎีร่วมกันในการช่วยเหลือในกระบวนการให้คำปรึกษา ดังนั้น ทฤษฎีการให้คำปรึกษาจึงมีความสำคัญประการหนึ่งต่อการให้คำปรึกษา

7. การฝึกฝนวิธีการให้คำปรึกษา ผู้ให้คำปรึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ นอกจากจะเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา และทฤษฎีการให้คำปรึกษาแล้วยังต้องมีความชำนาญหรือมีประสบการณ์การให้คำปรึกษา ต้องเข้าใจความหมายของการให้คำปรึกษา โดยการเข้าใจและพฤติกรรม อีกทั้งการสื่อความหมายให้ชัดเจน รู้จักสถานการณ์ และเวลา มีความรู้ความเข้าใจและมีทักษะเกี่ยวกับการให้คำปรึกษา เช่น การใส่ใจ (attention skills) การฟัง (listening skills) การถาม (questioning skills) การทวนซ้ำ (repeating skills) การสะท้อนความรู้สึก (reflection skills) การทำให้กระจ่าง (clarification skills) การให้ข้อมูล (informational skills) การสรุปประเด็น (issue summary skills) การให้กำลังใจ (encouragement skills) และการเผชิญหน้า (encounter skills) ผู้ให้คำปรึกษาต้องฝึกฝนจนสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างคล่องแคล่วและถูกต้อง ทักษะที่ใช้มากที่สุด คือ การฟัง การสะท้อนความรู้สึก การทวนซ้ำ การถาม การตีความ การทำให้กระจ่าง การให้กำลังใจ การให้ข้อมูล การสรุป และการเผชิญหน้า ตามลำดับ เมื่อครุมีความสามารถด้านวิธีการให้คำปรึกษาแล้วจะสามารถให้คำปรึกษาแก่นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

การมีความคิดและความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษาและต่อวิชาชีพการให้คำปรึกษาเป็นเรื่องสำคัญต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษา การสะท้อนความคิด ความรู้สึก ถ้าเป็นไปในทิศทางบวกต่อสิ่งใดจะทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นไปในทางที่พึงพอใจ ถ้าเป็นไปในทิศทางลบก็จะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกในทางตรงข้าม ถ้าผู้ให้คำปรึกษามีความคิดที่ดีต่อการให้คำปรึกษาก็จะมีความเต็มใจที่จะให้คำปรึกษา มีความเข้าใจต่อผู้รับคำปรึกษา มีความมุ่งมั่นที่จะช่วยให้ผู้รับคำปรึกษา พบความสำเร็จหรือความสุขตามเป้าหมาย ความคิดและความรู้สึกที่ดีจึงสำคัญที่จะส่งผลให้การให้คำปรึกษานั้นมีประสิทธิภาพ

ความคิดและความรู้สึกต่อการแสดงออกและการกระทำในสังคม การอดทน ความเชื่อ ในเหตุการณ์หนึ่ง ๆ ไปในทางที่ชอบหรือไม่ชอบ (Wilkinson & Campbell, 1997) และความรู้สึกความเข้าใจที่มีแนวโน้มในการนำไปสู่การสนองตอบบุคคล สิ่งของหรือเรื่องราวต่าง ๆ ในแนวทางที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ (Allport, 1961) ความรู้สึกนึกคิด และการแสดงออกทางพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมมีสองลักษณะ คือ พฤติกรรมภายนอกที่สังเกตได้จากคำพูด ท่าทาง หน้าตา และพฤติกรรมภายใน ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ คือ การจินตนาการ ความคิด และความรู้สึก (ซูซีฟ อ่อนโคสูง, 2552) สิ่งที่ทำให้เกิดความคิดเป็นด้านบวกหรือด้านลบ คือ (1) ประสบการณ์ของบุคคลที่มีต่อสิ่งของ ต่อบุคคล หมู่คณะ และเรื่องราวต่าง ๆ หรือสถานการณ์ที่คุ้นเคย ซึ่งเป็นประสบการณ์ทางอ้อม ดังนั้น ความคิดและความรู้สึกจึงเกิดจากที่บุคคลนั้นมีประสบการณ์โดยตรงและทางอ้อม (2) ค่านิยมและการตัดสินใจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความคิดและความรู้สึกเดียวกันหรือแตกต่างกันตรงที่คนมอง ถ้าบุคคลใดมีประสบการณ์พึงพอใจต่อสิ่งนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะมีความคิดในด้านบวกในสิ่งนี้เช่นเดียวกัน ถ้ามีประสบการณ์ที่ตี ก็จะมีความคิดและความรู้สึกที่ตี ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 จิตวิทยาเพื่อการปรับตัวในชีวิต

อิทธิพลที่ยังทำให้เกิดความคิดและความรู้สึก ครอบครัวยุคและบิดามารดาเป็นส่วนหนึ่งที่จะถ่ายทอดความคิด ค่านิยม และความเชื่อต่าง ๆ ทั้งที่เจตนาและไม่เจตนา นอกจากบิดามารดาแล้วยังมีผู้อื่น เช่น การพบปะเพื่อน พี่ ครู โดยเฉพาะครูสอนระดับประถมศึกษาจะมีอิทธิพลมากต่อความคิดและความรู้สึกของนักเรียน ทั้งในด้านสถานศึกษาและการเรียน สื่อมวลชน ก็มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความคิดทั้งทางบวกและทางลบ และยังเป็นแหล่งถ่ายทอดทางสังคม (Secord & Backman, 1964) สิ่งที่ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ได้แก่ (1) การใส่ใจ (attention) บุคคลต้องสนใจเกี่ยวกับข่าวสารต่าง ๆ (2) ความเข้าใจ (comprehension) เมื่อทราบข่าวสารแล้วจะต้องมีความเข้าใจ (3) การยอมรับ (acceptance) ขึ้นอยู่กับความเชื่อถือของผู้เปลี่ยนความคิดด้วย (4) การเก็บความจำ (retention) เป็นการเก็บความจำของความคิดและความรู้สึกที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นทั้งข่าวสารและลักษณะของผู้เปลี่ยน (5) การกระทำ (action) เป็นขั้นที่สำคัญที่สุด เพราะจุดหมายของการเปลี่ยนความคิดและความรู้สึก ก็คือ การให้บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (McGuire, 1969) ความคิดและความรู้สึกในการให้คำปรึกษาสำคัญต่อการให้คำปรึกษา ซึ่งจะทำให้ผู้รับคำปรึกษายอมรับและการให้คำปรึกษาบรรลุเป้าหมาย จึงควรมีความคิด ดังนี้ (1) การมองโลกในแง่ดี มองว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเอง แก้ไขปัญหาชีวิตด้วยตนเอง (2) ผู้ให้คำปรึกษาต้องศรัทธาในวิชาชีพให้คำปรึกษา (3) เต็มใจให้คำปรึกษา เต็มใจช่วยเหลือให้ผู้รับคำปรึกษา ค้นพบแนวทางแก้ไขปัญห (4) เข้าใจถึงความเชื่อของมนุษย์ ความเชื่อเป็นแนวทางหนึ่งที่น่าไปสู่การตัดสินใจเลือกในสิ่งที่ดีสำหรับตน (อาดัม นีละไพจิตร, 2553)

ดังนั้น ความรู้สึกและความคิดในตัวบุคคลเป็นสิ่งที่สำคัญต่อการให้คำปรึกษา เนื่องจากการมองสิ่งต่าง ๆ เป็นเชิงบวกและเชิงลบ การคิดที่ดีเป็นเชิงบวกต่อการให้คำปรึกษาและมีความรู้สึกที่ดีต่อบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ จะช่วยส่งผลให้สามารถให้คำปรึกษาได้ด้วยความสำเร็จราบรื่น นำไปสู่เป้าหมายของผู้ให้คำปรึกษาและการให้คำปรึกษาและช่วยให้ผู้รับคำปรึกษาพบทางเลือกในการแก้ไขปัญหาของตนและอยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาที่พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้จะส่งผลเสียต่อตัวนักเรียนเอง ทั้งปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งมีผลกระทบต่อบรรยากาศ สังคม และประเทศชาติ ดังนั้น การที่ครูผู้อยู่ใกล้ชิด

นักเรียน ดูแลและปกครองนักเรียนในโรงเรียนต้องมีหน้าที่ช่วยเหลือนักเรียน การให้คำปรึกษานักเรียนเป็นวิธีการหนึ่งในการช่วยเหลือ การให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของการให้คำปรึกษา ถ้าครูมีความสามารถที่จะให้คำปรึกษาแก่นักเรียนให้บรรลุความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ และสิ่งที่จะส่งผลให้ครูสามารถให้คำปรึกษาได้ดีมีประสิทธิภาพ ก็คือ (1) ความรู้เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา คือ ความรู้ด้านจิตวิทยาการให้คำปรึกษา ความรู้ด้านทฤษฎีการให้คำปรึกษา (2) ความสามารถในการให้คำปรึกษา คือ การได้รับการฝึกฝน ความชำนาญ มีวิธีการในการให้คำปรึกษา เช่น การฟัง การใส่ใจ การถาม การสะท้อนความรู้สึก การทำให้กระจ่าง การให้ข้อมูล การสรุปประเด็น การให้กำลังใจ การเผชิญหน้า และ (3) ด้านความคิดและความรู้สึกที่ดีต่อการให้คำปรึกษา คือ มีความคิดและความรู้สึกในทางบวกต่อการให้คำปรึกษา มีความรักและศรัทธาในความเป็นครูผู้ให้คำปรึกษา มีความเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์ มีความเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์ เข้าใจความคิดและความรู้สึกของนักเรียน หรือผู้รับคำปรึกษา มุ่งที่จะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์หรือผู้รับคำปรึกษาด้วยความเต็มใจ ด้วยความเมตตา ความจริงใจ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้รับคำปรึกษา หรือนักเรียนยอมรับและให้ความไว้วางใจในตัวครูผู้ให้คำปรึกษา ดังนั้น ผู้ให้คำปรึกษาที่มีความรู้ด้านจิตวิทยาและทฤษฎีการให้คำปรึกษา จะเป็นแนวทางช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาได้ถูกต้องตามหลักการและวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม อีกทั้งการได้ฝึกฝนวิธีการให้คำปรึกษาก็จะทำให้เกิดความสามารถความชำนาญต่อการให้คำปรึกษาตามกระบวนการ สามารถใช้ทักษะการให้คำปรึกษาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เช่น การถาม การฟัง การทวนซ้ำ การสะท้อนความรู้สึก การตีความหมาย การให้กำลังใจ การให้ข้อมูลและการสรุป เป็นต้น อีกทั้งยังสามารถใช้ทฤษฎีให้คำปรึกษาที่สอดคล้องกับปัญหาของผู้รับคำปรึกษาประกอบการให้คำปรึกษา และการมีความคิดและความรู้สึกที่ดีต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลต่อการให้คำปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ และบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมาย

การวิเคราะห์แนวทางการให้คำปรึกษาในสถานศึกษา ผู้เขียนวิเคราะห์ได้ว่า การให้คำปรึกษาในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากว่าปัจจุบันสังคมโลกเปลี่ยนแปลงไป เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เทคโนโลยีอาจนำมาซึ่งประโยชน์ในการทำงาน เพื่อประโยชน์ต่าง ๆ แต่ในอีกด้านหนึ่งเทคโนโลยีอาจทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและสังคม เช่น กรณีเด็กติดเกม ใช้โทรศัพท์มือถือในทางที่ไม่เป็นประโยชน์หรือเป็นโทษแก่ตนเอง สังคมครอบครัวขาดการปฏิสัมพันธ์กัน เนื่องจากใช้เวลาในการสื่อสารโลกโซเชียล เป็นต้น อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กก็มีมากมาย เช่น ปัญหาด้านการเรียน ผลการเรียนไม่ดี คิดว่าตนเองเรียนไม่เก่ง ปัญหาทางเศรษฐกิจ ครอบครัวยากจน พ่อแม่ทอดทิ้งหรือแยกทางกัน ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน ปัญหาด้านสุขภาพและความไม่พึงพอใจในรูปลักษณ์ของตน เป็นต้น

ปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน เช่น มีพฤติกรรมก้าวร้าว ก่อการทะเลาะวิวาทกัน กลั่นแกล้งเพื่อนร่วมชั้น ไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม ขอบังคับและกฎหมาย ดิตยาเสพติด เทียวกลางคืน ไปในสถานที่เสี่ยงต่อการประพฤตินอพงประสงค์หนีออกจากบ้าน หนีเรียน ไข้จากไม่สุขภาพ สมาริสน์ เป็นโรคซึมเศร้า ทำร้ายผู้อื่น และทำร้ายตนเอง การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในสถานศึกษาจึงเป็นการช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหา ซึ่งจะช่วยป้องกัน แก้ไข และพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน ให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นพฤติกรรมที่สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้เป็นปกติ ดังนั้น ครูผู้ให้คำปรึกษานักเรียนในสถานศึกษาจึงควรต้องมีความรู้ด้านจิตวิทยาให้คำปรึกษาเพื่อนำความรู้มาประกอบในการให้คำปรึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อมีความรู้แล้วนำความรู้ไปฝึกฝนวิธีการให้คำปรึกษาให้ถูกต้องตามกระบวนการ เช่น การถาม คือ การใช้คำถามที่ถูกต้องสอดคล้องกับปัญหาของผู้รับคำปรึกษาและได้ข้อมูลจากผู้รับคำปรึกษา การฟังอย่างตั้งใจจะได้ข้อมูลเรื่องราวที่เชื่อมโยงกัน การสะท้อนความรู้สึก คือ การบอกให้ผู้รับคำปรึกษาพูดถึงความรู้สึกของตนเอง การสรุป คือ การสรุปเนื้อความเรื่องราวตลอดจนแนวทางที่จะดำเนินการต่อไปให้ผู้รับคำปรึกษาทราบ อีกทั้งครูผู้ให้คำปรึกษาควรมีความรู้ทักษะการให้คำปรึกษาอื่น ๆ เช่น การตีความหมาย การให้กำลังใจ การทวนซ้ำ ซึ่งการมีพื้นฐานการให้คำปรึกษาจะส่งผลดีต่อการช่วยเหลือนักเรียน ครู และผู้ปกครอง อีกทั้งบุคคลที่จะทำหน้าที่ดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพได้ต้องมีความพึงพอใจในหน้าที่ กล่าวคือ มีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษา มีความพึงพอใจที่จะเรียนรู้ อีกทั้งต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ มีทักษะการแก้ไขปัญหามีคุณธรรม จริยธรรม มีการดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

บทสรุป

สำหรับเป็นแนวทางการให้คำปรึกษาในสถานศึกษาแก่ครูที่ต้องให้คำปรึกษานักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหได้ด้วยตนเอง สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอันพึงประสงค์ได้ และสามารถอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข อนึ่ง การที่ครูจะให้คำปรึกษานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ครูจะต้องมีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะที่ดีต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษา คือ ครูควรได้รับความรู้ด้านจิตวิทยาให้คำปรึกษา อีกทั้งทฤษฎีการให้คำปรึกษาเพื่อนำมาใช้ในการให้คำปรึกษานักเรียน นอกจากได้รับความรู้แล้ว ครูควรได้รับการฝึกฝนการให้คำปรึกษาเพื่อให้ความชำนาญและเกิดทักษะในการให้คำปรึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อผู้รับคำปรึกษาให้ได้รับการช่วยเหลือ พบแนวทางการแก้ไขปัญหานอกจากนั้นครูผู้ให้คำปรึกษาจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้ให้คำปรึกษา ทัศนคติที่ดีคือความพึงพอใจในการช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถแก้ไขปัญหาดำเนินชีวิตอย่างสร้างสรรค์และอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ

ข้อเสนอแนะ

การให้คำปรึกษาเป็นบทบาทหนึ่งที่มีความสำคัญ ที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความประพฤติที่ดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ปกติและดำรงตนได้อย่างมั่นคง สร้างสรรค์สังคมให้เจริญก้าวหน้า อีกทั้งเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป ดังนั้น องค์กรเอกชนหรือหน่วยงานของรัฐ ควรดำเนินการสนับสนุนให้ครูมีความรู้มีความเข้าใจ มีความสามารถและมีทัศนคติที่ดีต่อการให้คำปรึกษาในสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือ ป้องกัน แก้ไขและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นทรัพยากรของชาติที่มีคุณภาพอย่างจริงจัง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ผู้แต่ง.
- คมเพชร ชัตรศุภกุล. (2529). *การแนะแนวเบื้องต้น*. ไทยวัฒนาพานิช.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2552). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ไทยวัฒนาพานิช.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2551). *การแนะแนวเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, คณะศึกษาศาสตร์.
- พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา และวิไลลักษณ์ พงษ์โสภา. (2557). *ทฤษฎีและเทคนิคการให้บริการปรึกษา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรสุดา เพชรโส. (2547). *การศึกษาและการพัฒนาสมรรถภาพในการให้คำปรึกษาสำหรับครูแนะแนว*. ปรินทิพนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชร ทรัพย์มี. (2556). *ทฤษฎีให้บริการปรึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริบุรณ์ สายโกสม. (2553). *หลักการพื้นฐานการให้บริการปรึกษา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2552). *เอกสารรายงานการประชุมใหญ่สามัญ ประจำปี 2551*. ผู้แต่ง.
- อาดัม นิละไพจิตร. (2553). *การศึกษาและพัฒนาสมรรถนะการให้คำปรึกษาสำหรับครูโรงเรียนเอกชนสอนภาษาอิสลาม*. ปรินทิพนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อาภา จันทรสกุล. (2545). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรึกษาในสถาบันการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 10). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์.
- Allport, G. W. (1961). *Pattern and growth in personality*. Holt, Rinehart, & Winston.
- Brammer, L. M., & MacDonald, G. (1999). *The helping relationship: Process and skills* (7th ed.). Allyn & Bacon.
- Burks, H. M., & Steffire, B. (1979). *Theories of counseling* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Dryden, W., & Feltham, C. (1994). *Developing counsellor training*. Sage.

- George, R. L., & Cristiani, T. S. (1995). *Counseling: Theory and practice* (4th ed.). Allyn & Bacon.
- Holcomb-McCoy, C. C. (2000). Multicultural counseling competencies: An exploratory factor analysis. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 28(2), 83-97.
- Ivey, A. E., D'Andrea, M. J., & Ivey, M. B. (2011). *Theories of counseling and psychotherapy: A multicultural perspective* (7th ed.). Sage.
- McGuire, W. J. (1969). The nature of attitudes and attitude change. In E. Aronson & G. Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* (2nd ed., pp. 136-314). Addison-Wesley.
- Nelson-Jones, R. (2012). *Introduction to counselling skills: Text and activities* (4th ed.). Sage.
- Patterson, L. E., & Welfel, E. R. (1999). *The counseling process* (5th ed.). Brooks/Cole.
- Rogers, C. R. (1961). *On becoming a person: A therapist's view of psychotherapy* (8th ed.). Houghton Mifflin.
- Secord, P. F., & Backman, C. W. (1964). *Social psychology*. McGraw-Hill.
- Wilkinson, J. D., & Campbell, E. A. (1997). *Psychology in counseling and theoretical*. John Wiley & Sons.
- Wrenn, C. G. (1951). Training of vocational guidance workers. *Journal of Counseling and Development*, 29(6), 414-419.

การพัฒนาบุคลากรรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทางดิจิทัล ของบุคลากรกรมสรรพสามิต

มนสิชา บุตรโพธิ์¹ จูติมา ให้ล่ายอง²

วันที่รับบทความ: 28 มิถุนายน 2566

วันแก้ไขบทความ: 8 กันยายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ: 10 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินระดับสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต (2) เปรียบเทียบสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลากรและสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน ได้แก่ ข้าราชการส่วนกลางของกรมสรรพสามิต เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านระดับสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต พบว่า อยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรกรมสรรพสามิตที่มีอายุและประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะเทคโนโลยีแตกต่างกัน และ (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลากรและสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง

คำสำคัญ: การพัฒนาบุคลากร; สมรรถนะเทคโนโลยี; กรมสรรพสามิต

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย
 ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: monsiabutpho@gmail.com

²วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

The Personnel Development Towards Digital Transformation Disruption of Personnel in the Excise Department

Monsicha Butpho¹ Thitima Holomyong²

Received: June 28, 2023

Revised: September 8, 2023

Accepted: September 10, 2023

Abstract

This research article aims (1) to assess the level of technological competency development of personnel in the Excise Department, (2) to compare technological competency development of personnel in the Excise Department, categorized by population characteristics, and (3) to test a correlation between technological competency development and factors affecting technological competency development. The samples of this quantitative research were 250 government officials of the Central Excise Department. Data was collected through questionnaires. Statistical methods to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, *t* test, One-Way ANOVA, and Pearson's product moment correlation coefficient. Findings are as follows: (1) the level of technological competency development of personnel in the Excise Department was at a high level, (2) a comparative analysis of technological competency development of personnel in the Excise Department, categorized by personal factors was found different, and (3) there was a relatively high positive correlation between the technological competency development of personnel in the Excise Department and the factors affecting the development.

Keywords: Personal Development; Technological Competency; Excise Department

Type of Article: Research Article

¹Master of Public Administration Program, Rajamangala University of Technology Rattanakosin
Salaya, Phutthamonthon, Nakhon Pathom 73170, Thailand
Corresponding Author Email: monsichabutpho@gmail.com

²College of Management Innovation, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ต้องมีแผนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาคส่วนของธุรกิจขององค์กร และของชุมชนแต่ละชุมชนเอง โดยภาครัฐต้องเน้นที่แผนพัฒนาคนของภาครัฐเป็นสำคัญ ตั้งแต่ข้าราชการการเมือง ข้าราชการประจำ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาทุนมนุษย์ (ทรัพยากรมนุษย์) เพื่อให้เน้นเรื่องการมีจริยธรรม คุณธรรม และการให้การสนับสนุนภาคเอกชนและชุมชนเป็นหลัก สร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ในภาครัฐให้มีทุนสังคมมาก ๆ การสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่าจะเกิดผลสำเร็จได้ภาคเอกชนต้องเป็นตัวขับเคลื่อน ภาครัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน การนำนโยบายไปปฏิบัติยังเป็นปัญหาหนักเพราะเมื่อตัวแผนนโยบายเองมีปัญหาการนำไปปฏิบัติก็ยังมีปัญหา เพราะปฏิบัติกันไปแล้วก็ติดขัดทาง เสียเงินงบประมาณโดยเปล่าประโยชน์ กิจกรรมที่ควรจะได้รับ การสนับสนุนก็ไม่ได้ งบประมาณถูกใช้ไปกับกิจกรรมที่ง่าย ๆ เพื่อให้เกิดผลงานว่าได้ทำแต่ไม่ได้คำนึงถึงผลของความสำเร็จของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างแท้จริง จึงทำให้คุณภาพทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้ ได้รับความพัฒนาให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ (ภัทร พจน์พานิช, 2561, หน้า 1) การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าบุคลากรในองค์กรเกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่ในงานของตนเอง การทำงานขาดจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การทำงานร่วมกันการสื่อสาร การปฏิสัมพันธ์ภายในองค์กร ความขัดแย้งในการทำงาน ความคิดเห็นที่ต่างกัน ดังนั้นปัจจัยในการทำงานที่เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่องค์กร ก็คือ สมรรถนะ (competency) โดยเฉพาะการเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนาองค์กร องค์กรต่าง ๆ จึงพยายามจะดึงเอาสมรรถนะของบุคคลออกมาใช้ให้มากที่สุด เช่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนางานบริการ หรือการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหาร เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบัน ทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าและเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนให้ก้าวไปข้างหน้าด้วยความรู้ความสามารถและทักษะที่แต่ละคนทุ่มเททำเพื่อองค์กร ดังนั้น หากองค์กรใดมีการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดี ตั้งแต่การจัดระบบการสรรหาบุคลากรได้ตรงกับความต้องการขององค์กร การพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานได้ดีที่สุด การมีระบบประเมินผลเพื่อจ่ายค่าตอบแทน และเพื่อสร้างความก้าวหน้าในการทำงานให้แก่บุคลากรที่ดีก็ย่อมทำให้เป้าหมายขององค์กรประสบความสำเร็จได้ (ธีระพล เจริญสุข, 2564, หน้า 2)

การพัฒนาบุคลากรภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้ความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาและปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐเป็นหนึ่งในประเด็นการดำเนินการปฏิรูปประเทศที่สำคัญตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) และแผนการปฏิรูปประเทศ (พ.ศ. 2561-2565) กำหนดให้ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานบุคคลภาครัฐเพื่อมุ่งให้ผู้มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงเข้ามาทำงานในหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งพัฒนาบุคลากรภาครัฐเพื่อมุ่งให้ผู้มีความรู้ความสามารถ ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มุ่งเน้นให้กำลังคนภาครัฐมีสมรรถนะสูง มีความสามารถ ทักษะและสมรรถนะที่ทันสมัย ปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ และยึดมั่นในคุณธรรม รวมถึงพัฒนาภาวะผู้นำในทุกระดับให้มีขีดความสามารถสูง มีความรับผิดชอบ มีความเป็นมืออาชีพ

โดยที่การพัฒนาบุคลากรภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้องค์กรภาครัฐสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศภายใต้บริบทความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผันได้ ประกอบกับบริบทผันผวนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ส่งผลให้ต้องมีการทบทวนหลักการ แนวทาง รูปแบบการพัฒนาบุคลากรภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของการพัฒนาที่ต้องเน้นให้บุคลากรภาครัฐเรียนรู้และพัฒนาตนเอง การสร้างระบบนิเวศที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาที่ยืดหยุ่น ต่อเนื่อง พร้อมปรับให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา เพื่อส่งเสริมสร้างศักยภาพและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรภาครัฐ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553, หน้า 3)

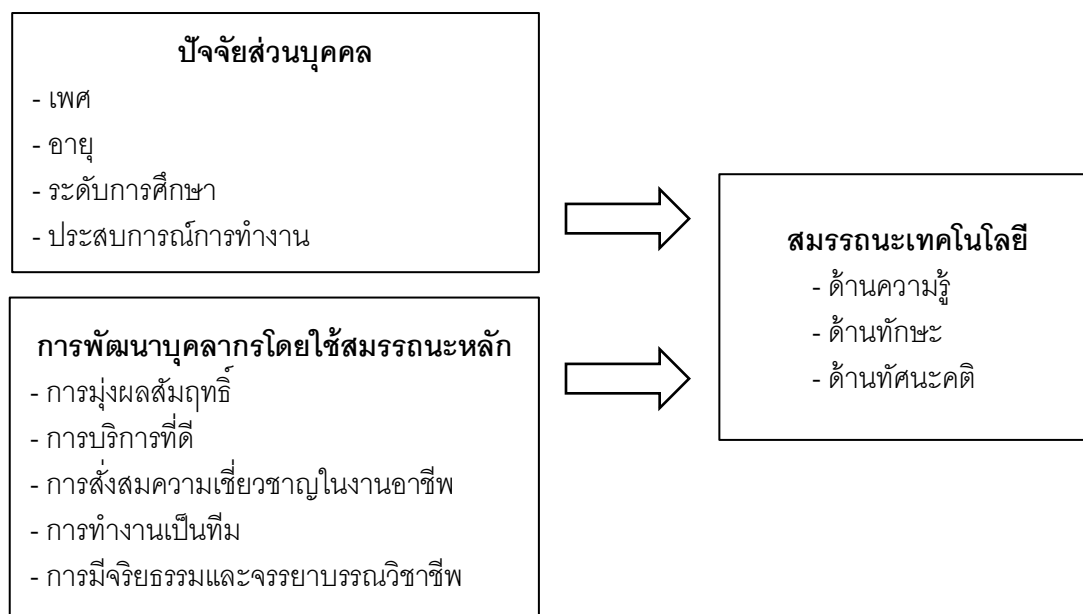
ดังนั้น กรมสรรพสามิตจึงได้กำหนดนโยบายด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุนมนุษย์ (human capital) ให้มีศักยภาพ มุ่งพัฒนาบุคลากรทุกระดับให้เป็นมืออาชีพและเป็นคนดีมีความสุข ภายใต้วัฒนธรรมของการทำงานที่มีมาตรฐาน โปร่งใส รับผิดชอบ รวดเร็ว เรียบง่าย สร้างความพึงพอใจ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาบุคลากรโดยใช้สมรรถนะหลัก เพื่อเป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรและการเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรด้านดิจิทัล ในการตอบสนองความต้องการของกรมสรรพสามิตเพื่อเป็นการขับเคลื่อนในการพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถ และทัศนคติในการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้ระบบงานมีคุณภาพ เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและส่วนรวม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาบุคลากรและสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาบุคลากรโดยใช้สมรรถนะหลัก (core competency) คือ คุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้บุคคลสามารถสร้างผลงานได้โดดเด่นในองค์กร ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ (achievement motivation) การบริการที่ดี (service mind) การสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ (expertise) การทำงานเป็นทีม (teamwork) และการมีจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ (integrity) (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2553; Boyatzis, 1982; McClelland, 1973) ซึ่งจะนำไปสู่สมรรถนะเทคโนโลยี 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และทัศนคติ (attitude) (Blanchard & Thacker, 2007; Spencer & Spencer, 1993) จึงกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ ข้าราชการที่ปฏิบัติงานกรมสรรพสามิต เฉพาะส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) จำนวน 665 คน (กรมสรรพสามิต, สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล, 2564)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการที่ปฏิบัติงานกรมสรรพสามิต เฉพาะส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 จากการเปิดตาราง Yamane (1973) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน แล้วนำมาหากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (simple random sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, 1932) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Object Congruence--IOC) กับผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา จำนวน 30 คน โดยวิธี Cronbach Alpha's Coefficient (Cronbach, 1951) ได้เท่ากับ 0.891

4. การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation--SD) การทดสอบค่าที (t test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) กรณีพบความแตกต่างจะนำไปเปรียบเทียบเป็นรายคู่โดยวิธี (Least Significant Difference--LSD) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าตามวิธีการดำเนินการวิจัยดังกล่าวข้างต้น พบผลการวิจัย ดังนี้

1. เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6 และเป็นเพศชาย จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 46.4

2. อายุ ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 46.8 รองลงมา อายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 รองลงมา อายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 และมีอายุ 50 ปี ขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

3. ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 81.6 รองลงมา มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาโท จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 และมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.6 ตามลำดับ

4. ประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 6-10 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 รองลงมา มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-5 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 34.4 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 10-20 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 25.2 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และมีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

5. ความเห็นของบุคลากรกรมสรรพสามิต มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับสมรรถนะด้านเทคโนโลยี โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.46$) หากพิจารณารายด้าน พบว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก ทั้ง 3 ด้าน โดยมีความเห็นด้านความรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, $SD = 0.50$) รองลงมา คือ ด้านทัศนคติ ($\bar{X} = 4.10$, $SD = 0.48$) และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านทักษะ ($\bar{X} = 4.05$, $SD = 0.52$) ตามลำดับ

5.1 ด้านความรู้ พบว่า บุคลากรกรมสรรพสามิตมีความคิดเห็นในเรื่องหน่วยงานมีการสนับสนุน ส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมา คือ เรื่องมีการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ภายในหน่วยงาน และเรื่องมีการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับสาขาอาชีพและตามความต้องการของบุคลากร

5.2 ด้านทักษะ พบว่า บุคลากรกรมสรรพสามิตมีความคิดเห็นในเรื่องส่งเสริมให้บุคลากรใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการทำงานมากที่สุด รองลงมา คือ เรื่องสามารถนำเครื่องมือดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับการทำงานและเรื่องมีการใช้เครื่องมือดิจิทัลตอบสนองและให้บริการได้อย่างรวดเร็ว

5.3 ด้านทัศนคติ พบว่า บุคลากรกรมสรรพสามิตมีความคิดเห็นในเรื่องปลูกฝังให้มีกรอบแนวคิด (mindset) ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองมากที่สุด รองลงมา คือ เรื่องส่งเสริมให้บุคลากรยึดมั่นในมาตรฐานจริยธรรมและเรื่องให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

6. การทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐานที่ 1 ระดับสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต อยู่ในระดับมาก

สมมุติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานของบุคลากรกรมสรรพสามิต แตกต่างกันมีสมรรถนะเทคโนโลยี ไม่แตกต่างกัน

(1) บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีสมรรถนะเทคโนโลยี ไม่แตกต่างกัน

(2) บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีสมรรถนะเทคโนโลยี ไม่แตกต่างกัน

(3) บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีสมรรถนะเทคโนโลยี ไม่แตกต่างกัน

(4) บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีสมรรถนะเทคโนโลยี ไม่แตกต่างกัน

สมมุติฐานที่ 3 การพัฒนาบุคลากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต

การอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันทางดิจิทัลของบุคลากรกรมสรรพสามิต สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านความรู้ อยู่ในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมา คือ ด้านทัศนคติและด้านทักษะ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรจิรา รื่นเจริญ (2562) ที่พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการในจังหวัดปราจีนบุรี ค่าเฉลี่ยโดยรวมมีศักยภาพการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับ ศตวรรษกุลดำดิษฐ์ (2560) ที่พบว่า สมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานมากที่สุดคือด้านทักษะ รองลงมา คือ ด้านความรู้และในด้านคุณลักษณะพึงประสงค์นั้น มีระดับสมรรถนะที่ส่งผลมากเท่ากัน สุดท้าย คือ ด้านทัศนคติมีระดับสมรรถนะที่ส่งผลปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบข้อมูลสมรรถนะเทคโนโลยี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 บุคลากรกรมสรรพสามิตที่มีเพศต่างกัน มีสมรรถนะเทคโนโลยีโดยรวมไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ วีระพล เจริญสุข (2564) ที่พบว่า บุคลากรของกรมสรรพสามิตที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการทำของบุคลากรต่างกัน

2.2 บุคลากรกรมสรรพสามิตที่มีอายุต่างกัน มีสมรรถนะเทคโนโลยีโดยรวมแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ วีระพล เจริญสุข (2564) ที่พบว่า บุคลากรกรมสรรพสามิตที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการทำงานของบุคลากรทุกด้านไม่ต่างกัน

2.3 บุคลากรกรมสรรพสามิตที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีสมรรถนะเทคโนโลยีโดยรวมแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรจิรา รื่นเจริญ (2562) ที่พบว่า ข้าราชการในจังหวัดปราจีนบุรีที่มีอายุและระดับการศึกษาต่างกันมีศักยภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

2.4 บุคลากรกรมสรรพสามิตที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีสมรรถนะเทคโนโลยีโดยรวมแตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับ ชีระพล เจริญสุข (2564) ที่พบว่า บุคลากรกรมสรรพสามิตที่มีอายุงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสมรรถนะการทำงานของบุคลากรไม่ต่างกัน และงานวิจัยของ อรจิรา รื่นเจริญ (2562) ที่พบว่า ข้าราชการในจังหวัดปราจีนบุรีที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน จะมีศักยภาพในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

3. การพัฒนาบุคลากรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับสมรรถนะเทคโนโลยีของบุคลากรกรมสรรพสามิต ในภาพรวมและรายด้าน พบว่า บุคลากรกรมสรรพสามิตมีความคิดเห็นในการพัฒนาบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรจิรา รื่นเจริญ (2562) ที่พบว่า การพัฒนาบุคลากร ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ด้านเทคโนโลยี ด้านการศึกษา และด้านการวิจัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการในจังหวัดปราจีนบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. กรมสรรพสามิต ควรมีการพัฒนาสมรรถนะด้านทักษะของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการทำงานในยุคดิจิทัล และการสร้างนวัตกรรมที่ตอบสนองต่อการขับเคลื่อนภารกิจตามแผนการปฏิรูปประเทศ แผนยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนการพัฒนาระบบราชการในอนาคต
2. กรมสรรพสามิต ควรมีการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับสาขาอาชีพและตามความต้องการของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรกรมสรรพสามิตมีการพัฒนาให้เกิดความรู้ ความสามารถ มาประยุกต์ใช้กับการทำงาน
3. กรมสรรพสามิต ควรมีการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมรอบแนวคิดในการทำงานยุคดิจิทัล ที่ช่วยให้บุคลากรเห็นโอกาสและความเป็นไปได้ในการใช้และดึงศักยภาพของเทคโนโลยีดิจิทัลในการพัฒนาการทำงานและการใช้ชีวิต
4. กรมสรรพสามิต ควรมีการปลูกฝังและส่งเสริมบุคลากรให้ความสำคัญกับประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่เลือกปฏิบัติ

เอกสารอ้างอิง

- ชีระพล เจริญสุข. (2564). *การพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรกรมสรรพสามิตในเขตกรุงเทพมหานคร*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ภัทร พจน์พานิช. (2561). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภายใต้นโยบายประเทศไทย 4.0*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- ศตวรรษ กล้าดิษฐ์. (2560). *สมรรถนะที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายผลิตในอุตสาหกรรมการผลิตสายไฟฟ้ากรณีศึกษา บริษัท สายไฟฟ้าไทย-ยาสากิ จำกัด*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2553). *คู่มือการกำหนดสมรรถนะในราชการพลเรือน: คู่มือสมรรถนะหลัก*. ผู้แต่ง.
- กรมสรรพสามิต, สำนักบริหารทรัพยากรบุคคล. (2564). *สถิติบุคลากรกรมสรรพสามิต ณ วันที่ 1 ธันวาคม 2564*. ผู้แต่ง.
- อรจิรา รื่นเจริญ. (2562). *การพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการในจังหวัดปราจีนบุรี*. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager: A model for effective performance*. Wiley.
- Blanchard, P. N., & Thacker, J. W. (2007). *Effective training: Systems, strategies, and practices* (3rd ed.). Prentice Hall.

- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient' alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16, 297-334.
- Likert, R. (1932). A technique for measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, 140, 5-55.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28(1), 1-14.
- Spencer, L. M., & Spencer, S. M. (1993). *Competence at work: Models for superior performance*. Wiley.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper & Row.

แนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

อภิรักษ์ นกขุ่ม¹ อรุณดี เอี่ยมนวนาว² ประจวบ งามดี³
เชษฐ ใจเพชร⁴ ภาวิดา รังษี⁵

วันที่รับบทความ: 6 มิถุนายน 2566

วันแก้ไขบทความ: 23 สิงหาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ: 9 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) รูปแบบการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ (2) สภาพปัญหาของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ และ (3) แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องและผู้สูงอายุมีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ให้บริการทั้ง 4 ด้าน เป็นไปตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 ตามมาตรา 66 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (6) (10) และ (19) (1) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ได้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ รวมไปถึงมีเจ้าหน้าที่ไปให้บริการที่บ้าน (2) ด้านการศึกษา จัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน รวมทั้งจัดให้มีการศึกษาดูงานนอกพื้นที่ (3) ด้านการประกอบอาชีพ หน่วยงานในพื้นที่เข้ามาฝึกสอนทักษะ เพื่อนำมาประกอบอาชีพเสริมตามสภาพวัยของผู้สูงอายุ (4) ด้านการจ่ายเบี้ยยังชีพ ได้ดำเนินการการจ่ายเบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐ ในส่วนของปัญหา คือ ผู้สูงอายุไม่ค่อยมีเวลา เป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียง บางคนยังทำอาชีพรับจ้าง และยังคงสำรวจสิทธิในการลงทะเบียนรับเบี้ยยังชีพ แนวทางการแก้ไข สร้างภาคีเครือข่าย จัดทำการสำรวจเพื่อแจ้งสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่จะดำเนินการ รวมไปถึงการจัดบริการรถรับ-ส่งมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นอกเหนือจากนี้ผู้สูงอายุยังมีความต้องการในด้านการเกษตร ส่งเสริมเมล็ดพันธุ์พืช ในด้านโภชนาการ ต้องการเจ้าหน้าที่ด้านสาธารณสุขแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียง

คำสำคัญ: แนวทางการจัดการ; สวัสดิการผู้สูงอายุ; องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

^{1,2,3} หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

ตำบลละแม อำเภอละแม จังหวัดชุมพร 86170, ประเทศไทย

^{4,5} หลักสูตรการเมืองและการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: chast007jaiphet@gmail.com

Social Welfare Management Guidelines of the Elders in Bang Nam Chued Subdistrict Administrative Organization, Lang Suan District, Chumphon Province

Apirak Nokkhum¹ Onrudee Iemnawa² Prachuab Ngamdi³
Chast Jaiphet⁴ Pawida Rungsee⁵

Received: June 6, 2023

Revised: August 23, 2023

Accepted: September 9, 2023

Abstract

This research article aims to study (1) the social welfare service model of the elderly, (2) the problems of social welfare of the elderly, and (3) the approaches of social welfare management of the elderly in Bang Nam Chued Subdistrict Administrative Organization, Lang Suan district, Chumphon province. This research is qualitative research. The sample group consisted of relevant officers and 24 elderly aged 60 years. The research tools were semi-structured interview. Findings are as follows: Bang Nam Chued Subdistrict Administrative Organization provided services in all 4 areas. In accordance with Tambon Council and Tambon Administrative Authority Act, B.E. 2562, (7th revised edition), Section 66 and Act Prescribing Plans and Procedures for Distribution to Local Administrative Organizations, B.E. 2542, Section 16 (6), (10) and (19). (1) Medical and Public Health: budgets is divide to support the elderly health care. Including having staff to provide services at home. (2) Education: Organize a school for the elderly to learn and do activities together. Including providing study visits outside the area. (3) Occupational: Local agencies come to teach skills. To take on extra occupations according to the age of the elderly. (4) Payment of living allowances: has implemented the payment of allowances to the elderly that have been allocated from the government budget. The problem is most of the elderly people cannot afford the time. Some of them are bedridden. Some are in employment, and some miss out the right for the allowance caused by the lack of an extensive survey. To suggest solution guidelines, create a network, conduct a survey to inform the right to receive a pension and public relations about upcoming events. Transportation is also arranged for the elderly to travel to a service area. In addition, the elderly need help in Agriculture and Nutrition. Finally, they need public health officials to advise on caring for the bedridden elderly.

Keywords: Management Guidelines; Social Welfare for Elderly People;
Bang Nam Chued Subdistrict Administrative Organization

Type of Article: Research Article

^{1,2,3}Bachelor of Political Science Program in Politics and Local Governance, Maejo University at Chumphon
Lamae, Chumphon 86170, Thailand

^{4,5}Politics and Local Governance Program, Maejo University at Chumphon
Corresponding Author Email: chast007jaiphet@gmail.com

บทนำ

การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นการเปิดให้โอกาสประชาชนเข้ามีส่วนร่วม ซึ่งในการบริหารงบประมาณที่ท้องถิ่นได้รับจัดสรรและการจัดการงบประมาณจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นที่ผ่านมานั้น ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นที่มีมากกว่างบประมาณที่ได้รับจัดสรร โดยแนวทางการถ่ายโอนภารกิจของรัฐให้แก่ท้องถิ่นได้มีการกำหนดความหมายของภารกิจที่ถ่ายโอน และหลักการทั่วไปในการถ่ายโอนภารกิจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประกอบไปด้วยหลักการทั่วไป 18 ข้อ รวมทั้งได้กำหนดกลุ่มภารกิจที่จะต้องถ่ายโอน จำนวน 6 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการวางแผนการธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (สมพล นະวะกะ, 2555 หน้า 1)

นอกจากนั้น รัฐได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุโดยได้มีการตรากฎหมายให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง และกำหนดให้การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญที่ได้บัญญัติสิทธิของผู้สูงอายุไว้ว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกิน 60 ปีบริบูรณ์ และรายได้ไม่เพียงพอแก่การยังชีพมีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก และช่วยเหลือ (นันทนา อยู่สบาย, 2557 หน้า 2)

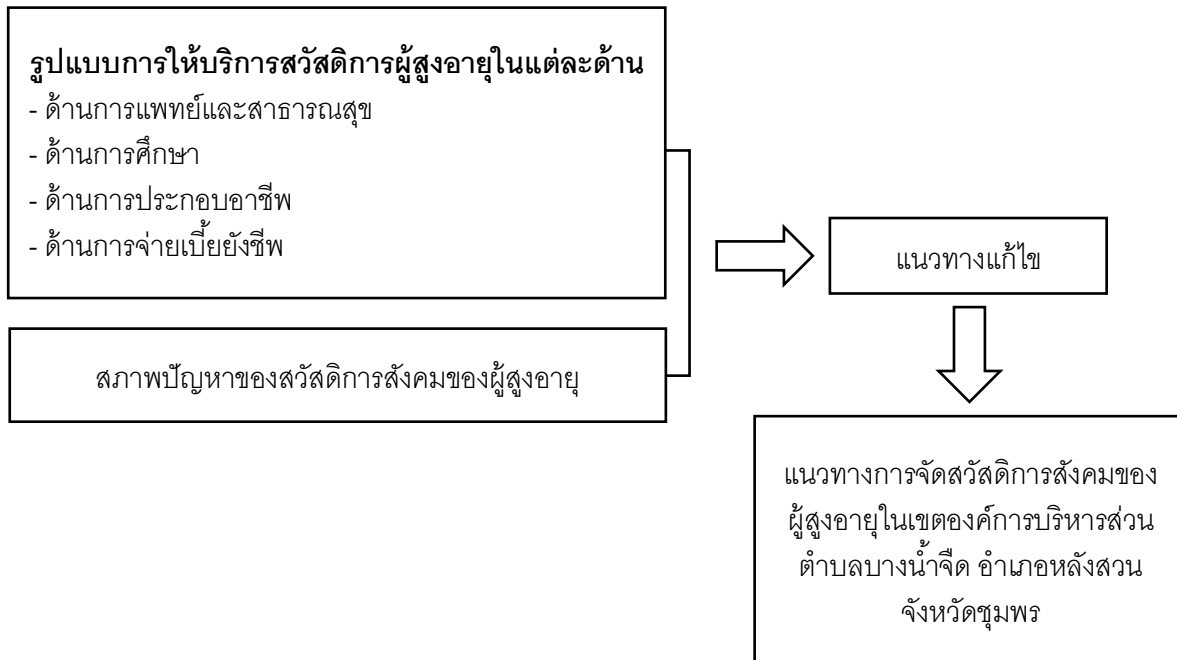
สวัสดิการสังคม คือ ระบบบริการพื้นฐานที่มุ่งให้ความช่วยเหลือแก่คนในสังคมด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านนันทนาการ/กิจกรรมชุมชน ด้านความมั่นคงของรายได้ ด้านที่พักอาศัย และด้านความปลอดภัยในชีวิต โดยให้การช่วยเหลือในรูปแบบของเงิน สิ่งของการดูแล และการให้บริการ ซึ่งภาครัฐจะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคเอกชนและภาคสังคมในการกำหนดแนวทางการจัดสวัสดิการสังคม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ตอบสนองความต้องการของส่วนรวม และเกิดความเสมอภาค ความต่อเนื่อง และความโปร่งใสในการให้บริการ ทั้งนี้ แม้ผู้สูงอายุจะเป็นวัยที่มีความต้องการแตกต่างจากวัยอื่น ๆ แต่ผู้สูงอายุก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม จึงมีสิทธิได้รับการบริการจากการจัดสวัสดิการสังคมเช่นเดียวกับวัยอื่น ๆ เช่นกัน (ศุภวดี ภาษิตานนท์, 2560, หน้า 26)

ดังนั้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร จึงได้ศึกษาแนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เพื่อวางแผนปรับปรุงแนวทางการจัดการแก้ปัญหาสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ ซึ่งจะส่งผลต่อการกำหนดนโยบายและแผนงานสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุที่เหมาะสมในระยะยาว ตลอดจนทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นเป็นพลังสำคัญของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 24 คน ได้แก่ เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด จำนวน 4 คน และผู้สูงอายุในแต่ละช่วงวัย ๆ ละ 5 คน ประกอบด้วย (1) ช่วงวัย 60-70 ปี (2) ช่วงวัย 71-80 ปี (3) ช่วงวัย 81-90 ปี และ (4) ช่วงวัย 91 ปีขึ้นไป รวมจำนวน 20 คน การเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยใช้การเป็นบุคคลที่รู้จักและเคารพนับถือในชุมชนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่มีโครงสร้างข้อคำถามมาจากวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิการผู้สูงอายุ และแบบจดบันทึกการสังเกตขณะเก็บข้อมูลในชุมชน
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการจดบันทึกและขออนุญาตบันทึกเสียงสัมภาษณ์ สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมภายในชุมชน รวมถึงลักษณะของการดำเนินชีวิตประจำวัน
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต และแบบบันทึกข้อมูล มาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความเชื่อถือได้ จัดหมวดหมู่แยกประเภท และสรุปข้อค้นพบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการจัดการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร พบว่า

1. รูปแบบการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

การให้บริการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นไปตามนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและคณะผู้บริหารทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้ ต้องดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7) พ.ศ. 2562 มาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และมาตรา 67 (6) ส่งเสริมพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ รวมถึงพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 (19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล มาตรา 30 กำหนดให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ ทั้งนี้ จะต้องคำนึงถึงคุณภาพในการให้บริการที่ประชาชนจะได้รับโดยให้เป็นไปตามความพร้อม ความจำเป็น และความต้องการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ให้บริการ ดังนี้

1.1 ด้านการแพทย์และสาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำหรับการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด โดยองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ตั้งงบประมาณสมทบกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด ด้วยอัตราการจัดสรรเงินตามข้อ 8 แห่งประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์เพื่อสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานและบริหารจัดการระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ พ.ศ. 2561 เพื่อสนับสนุนงบประมาณให้แก่หน่วยบริการ กลุ่ม องค์กรประชาชน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการสร้างเสริมสุขภาพ การป้องกันโรค ให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ได้จัดส่งนักบริบาลท้องถิ่นเข้าไปดูแล ให้คำแนะนำและพูดคุยคลายอารมณ์ให้ผู้สูงอายุรู้สึกตนเองมีความต้องการที่จะร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นและสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบางน้ำจืดเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่ป่วยเรื้อรังและคัดกรองผู้สูงอายุที่มีภาวะความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรัง”

1.2 ด้านการศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีการจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุในพื้นที่ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้เรียนรู้ ผูกพัน ทักษะ และทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของตนเอง โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้ามาฝึกสอนทักษะต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้สูงอายุ โดยนำนักเรียนผู้สูงอายุไปศึกษานอกห้องเรียนจากสถานที่จริงของเทศบาลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ

1.3 ด้านการประกอบอาชีพ ได้มีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมทักษะทางอาชีพในด้านต่าง ๆ ที่ผู้สูงอายุสนใจ ไม่ว่าจะเป็นอาชีพด้านการเกษตร อาชีพด้านการเย็บปักถักร้อย เป็นต้น เป็นการฝึกฝีมือและบริหารสมอง ลดปัญหาความเครียดในผู้สูงอายุ และยังส่งเสริมให้ประกอบอาชีพ สร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งบางส่วนยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับอาชีพหลักได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ตอนที่เข้าโรงเรียนผู้สูงอายุก็มีหน่วยงานเข้ามาสอนงานฝีมือ ก็ได้สอนหลาย ๆ อย่าง ฝึกหัดให้ทำถุงหมวกก็สามารถนำไปไว้ในตู้ผ้า ในรถยนต์ สามารถช่วยดับกลิ่นได้ การทำดอกไม้จันทน์ ทำน้ำสมุนไพร”

1.4 ด้านเบี้ยยังชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ดำเนินการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพเข้าบัญชีผู้สูงอายุเป็นประจำทุกเดือน ตามงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากภาครัฐ โดยการเปิดให้มีการลงทะเบียนเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นประจำทุกปี เจ้าหน้าที่นำข้อมูลบันทึกลงในระบบสารสนเทศฯ เพื่อเชื่อมต่อไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและ

กรมบัญชีกลางเพื่อดำเนินการเบิกจ่ายเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้มีสิทธิฯ ภายวันที่ 10 ของทุกเดือน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ได้รับเงินเบี้ยยังชีพ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ออนเงินเข้าบัญชีให้ตรงทุกเดือนตามวันที่ที่ได้แจ้งไว้ตอนเข้าร่วมประชุมหมู่บ้าน โดยส่วนตัวจะไปเบิกถอนสองถึงสามเดือนครั้ง เพราะจะได้ไม่เสียเวลาในการเดินทางไปเบิกจ่าย”

2. สภาพปัญหาของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและตัวแทนของผู้สูงอายุ พบว่า สภาพปัญหาของสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุจะเป็นผู้ป่วยติดเตียงและเดินทางไม่สะดวก รวมไปถึงงบประมาณในการจัดการบริหารจัดการไม่เพียงพอ ซึ่งจะต้องดำเนินการภายใต้ข้อระเบียบบังคับ/ตามกฎหมาย และที่สำคัญยังขาดบุคลากรที่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุโดยตรงในการให้คำแนะนำอย่างถูกต้อง

ในด้านการศึกษา ปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่ผู้สูงอายุไม่มีเวลาในการเข้าโรงเรียน รวมไปถึงผู้สูงอายุบางคนยังประกอบอาชีพรับจ้าง และผู้สูงอายุในบางรายไม่เห็นความสำคัญด้านการศึกษา ยังยึดติดกับแนวความคิดของตนเอง ไม่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ทาง อบต. เปิดโรงเรียนผู้สูงอายุหลายปีแล้ว แต่ไม่มีโอกาสได้เข้าร่วมเพราะบางที่ไม่ค่อยว่าง ไม่มีเวลา แต่ทราบมาว่ามีกิจกรรมหลากหลายเพราะตนเองได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกับเพื่อน ๆ ผู้สูงอายุอยู่บ่อย ๆ”

ในส่วนของการประกอบอาชีพ ปัญหาที่เจอผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาเข้าร่วมกิจกรรม รวมไปถึงผู้สูงอายุในช่วง 80-90 ปี บางรายป่วยติดเตียงไม่สามารถเดินทางมาเข้าร่วมกิจกรรมได้ ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่ยังใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่เป็นในฝึกอบรมทำกิจกรรม และด้านเบี้ยยังชีพ ปัญหาที่เกิดขึ้นผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถมาลงทะเบียนรับบริการได้ และบางรายก็ไม่ทราบสิทธิของตนเองในการรับเบี้ยยังชีพ อีกทั้งการจัดสรรงบประมาณที่แจกจ่ายให้กับผู้สูงอายุแต่ละช่วงวัยไม่เพียงพอกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้ผู้สูงอายุยังต้องการขอเพิ่มเบี้ยยังชีพให้มากขึ้น และให้เพียงพอต่อความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“ปัจจุบันค่าครองชีพเริ่มสูงขึ้น แต่เบี้ยยังชีพยังคงเท่าเดิม ต้องการให้เพิ่มเงินอีก เพราะจะได้บรรเทาภาระค่าใช้จ่ายลงบ้าง ต้องเลี้ยงหลาน ๆ ที่ยังเล็กอยู่จึงลำบากหน่อย”

3. แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีแนวทางในการแก้ไข โดยในด้านการแพทย์ มีการสนับสนุนงบประมาณของ สปสช. และให้เจ้าหน้าที่ อสม. เข้าไปเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุขและขอสมทบงบประมาณเพิ่มเติมจากงบประมาณที่ได้รับจาก สปสช. โดยศึกษาข้อระเบียบบังคับ/ตามกฎหมายให้ชัดเจน และส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“เนื่องจากกลุ่มผู้สูงอายุในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างภาคีเครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในอนาคต ซึ่งในอนาคตผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น และจะต้องมีการวางแผนเกี่ยวกับจัดหารงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์การแพทย์ เช่น เตียง รถเข็น”

ในส่วนของการศึกษา ได้ทำการประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ผู้สูงอายุได้เข้าร่วมกิจกรรม ฝึกอบรมตามความต้องการของผู้สูงอายุ และได้เชิญหน่วยงานภายนอกเข้ามาช่วยเหลือในด้านขององค์ความรู้ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีความรู้ที่มากขึ้น รวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้พบปะมากขึ้น ในส่วนของการประกอบอาชีพ ได้มีการจัดให้มีการฝึกอบรมด้านอาชีพต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามวัย และเน้นการใช้วัสดุในท้องถิ่นนำมาสร้างเป็นอาชีพเสริม รวมทั้งการเปิดช่องทางการ

ประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์เพื่อให้ผู้สูงอายุมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งทั้งนี้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีการจัดรถรับ-ส่ง เพื่อให้บริการแก่ผู้สูงอายุที่จะเข้ามาร่วมทำกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผู้ที่สัมภาษณ์ที่กล่าวว่า

“จัดให้มีบริการรถรับ-ส่งสำหรับนักเรียนโรงเรียนผู้สูงอายุมาทำกิจกรรม และรับ-ส่งผู้สูงอายุไปรักษาที่โรงพยาบาลในพื้นที่”

ด้านเบี้ยยังชีพ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด จะจัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการสำรวจตรวจสอบสิทธิ และประชาสัมพันธ์แจ้งสิทธิแก่ผู้สูงอายุในการรับเบี้ยยังชีพ โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่ป่วยติดเตียงที่ไม่สามารถเดินทางมาแจ้งเองได้ จะได้ทำการขึ้นทะเบียนให้เพื่อได้รับสิทธิอย่างทั่วถึง

จากเนื้อหาที่กล่าวมาผู้วิจัยสามารถสรุปแนวทางในการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร (ดูตาราง 1)

ตาราง 1

สรุปแนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด

สวัสดิการในแต่ละด้าน	แนวทางการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด
1. ด้านการแพทย์และสาธารณสุข	- สนับสนุนเงินงบประมาณของ สปสช. - จัดส่งให้ อสม. ไปเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน - ศึกษาข้อระเบียบ/กฎหมายให้ชัดเจน - ส่งเจ้าหน้าที่ไปรับการฝึกอบรมเพิ่มเติม - ขอความร่วมมือจากหน่วยงานสาธารณสุข
2. ด้านการศึกษา	- สร้างความเข้าใจกับผู้สูงอายุ - ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ/เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานอื่น - ขอรับการสนับสนุนจากภาคีเครือข่าย - จัดรถบริการรับ-ส่งนักเรียนผู้สูงอายุ - การขอความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยช่วยจัดทำหลักสูตร
3. ด้านการประกอบอาชีพ	- ประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมในการจัดกิจกรรม - การจัดตั้งงบประมาณรองรับไว้ในแต่ละปีงบประมาณ - ขอสนับสนุนวิทยากรจากหน่วยงานต่าง ๆ - การประชาสัมพันธ์ผ่านผู้นำชุมชนและทางช่องทางออนไลน์
4. ด้านเบี้ยยังชีพ	- สำรวจผู้สูงอายุตามสิทธิที่ได้รับในแต่ละปี - ประชาสัมพันธ์ตามบ้านเรือน - ฝึกอบรมด้านอาชีพเพื่อให้มีรายได้เสริม - การสำรวจข้อมูลผู้สูงอายุที่ยากจนเพื่อขอรับเงินสงเคราะห์จากหน่วยงาน พม. - การให้คำแนะนำเกี่ยวกับกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อนำมาเป็นทุนในการประกอบอาชีพ

นอกจากนั้น ผู้สูงอายุยังมีความต้องการในด้านการเกษตร คือ ความต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด ส่งเสริมเมล็ดพันธุ์พืชในการเพาะปลูกทำการเกษตรเพื่อลดต้นทุนในการผลิต และมีการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำในการทำการเกษตรเพื่อประกอบอาชีพสร้างรายได้เสริม ในส่วนของการดูแลสุขภาพด้านโภชนาการผู้สูงอายุ

บางรายมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่มาดูแลและคอยให้คำแนะนำในเรื่องการดูแลสุขภาพที่บ้าน เนื่องจากผู้สูงอายุบางรายป่วยติดเตียงไม่สามารถเดินทางมารับการรักษาสุขภาพที่โรงพยาบาลได้ และอยากให้มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพให้มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งส่งผลให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

การอภิปรายผล

ในการจัดการบริการสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นไปตามนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและคณะผู้บริหาร รวมถึงพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 30 กำหนดให้ดำเนินการถ่ายโอนภารกิจภารกิจให้บริการสาธารณะที่รัฐดำเนินการอยู่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ สอดคล้องกับ รณิดา มนต์ขลัง, ภักดี โพธิ์สิงห์ และสัญญา เคนาภูมิ (2559) ได้กล่าวว่า นโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตจากระบบการเมืองโดยฝ่ายการเมืองจะต้องกำหนดนโยบายสาธารณะให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในประเทศของตนเอง ซึ่งนโยบายการพัฒนาการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุได้กลายเป็นวาระสำคัญแห่งนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในด้านการแพทย์และสาธารณสุข ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืด ได้จัดสรรงบประมาณบางส่วนเพื่อสนับสนุนให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ในการดูแลสุขภาพแก่ผู้สูงอายุ มีเจ้าหน้าที่ไปให้คำปรึกษา และให้คำแนะนำในการดูแลสุขภาพ สอดคล้องกับ สราวุธ เสงี่ยม และอนุวัฒน์ วิจิเงิน (2561) ที่กล่าวว่า อิทธิพลของปัจจัยการให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุข 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ ด้านเจ้าหน้าที่บุคลากรผู้ให้บริการ และด้านช่องทางการให้บริการสูงขึ้นทำให้คุณภาพชีวิตผู้สูงอายุสูงขึ้น แต่สภาพปัญหาสวัสดิการด้านการแพทย์ ยังมีผู้สูงอายุบางรายป่วยติดเตียง อีกทั้งไม่สะดวกในการเดินทาง จึงมีการจัดให้เจ้าหน้าที่ อสม. เข้าไปดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน ด้านการศึกษาจัดให้มีโรงเรียนผู้สูงอายุเพื่อให้เรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีหน่วยงานในพื้นที่เข้ามาฝึกสอนทักษะต่าง ๆ รวมทั้งมีการศึกษาดูงานนอกพื้นที่ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต อีกทั้งส่งเสริมในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี ERG ของ Alderfer (1969) ที่กล่าวว่า ความต้องการมีความสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการปฏิสัมพันธ์กันในสังคมที่เกี่ยวกับ อารมณ์ ความรัก เพื่อนร่วมงาน การเคารพนับถือ การยอมรับจากคนรอบตัว แต่สภาพปัญหาโดยรวมผู้สูงอายุไม่มีเวลาในการเข้าโรงเรียนผู้สูงอายุ และฝึกอบรมประกอบอาชีพ โดยผู้สูงอายุบางรายมีอาชีพรับจ้าง ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ทำการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้สูงอายุผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าว ส่วนในด้านเบี้ยยังชีพทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้ดำเนินการจ่ายเบี้ยยังชีพที่ได้รับการจัดสรรจากภาครัฐของวันที่ 10 ของทุกเดือน ซึ่งผู้สูงอายุต้องการเพิ่มเบี้ยยังชีพเพิ่มขึ้นจากเดิมให้มากขึ้น แต่ผู้สูงอายุบางรายไม่สามารถมาลงทะเบียนได้ และไม่ทราบสิทธิของตนเอง ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีการจัดทำสำรวจ และประชาสัมพันธ์แจ้งสิทธิในการรับเบี้ยยังชีพโดยทั่วถึงกัน

สำหรับแนวทางในการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุ องค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้วางแผนในการสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานที่สามารถเข้ามาช่วยเหลือด้านการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุของตำบลในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับ ระพีพรรณ คำหอม (2557) ที่ว่า การมีส่วนร่วมของคนในสังคมทุกระดับ (participation) ซึ่งการบริการสวัสดิการสังคมจำเป็นต้องตระหนักถึงหลักการมีส่วนร่วมของคนทุกคนในสังคม เพราะบริการสวัสดิการสังคมเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะฉะนั้นจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มทุกระดับที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดยังได้จัดทำของบประมาณเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการการช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุให้ดำเนินการไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีแนวโน้มที่ผู้สูงอายุที่จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างภาคีเครือข่ายทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ในการดำเนินการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุในอนาคต

นอกจากนี้ ผู้สูงอายุยังมีความต้องการในด้านความรู้ด้านการเกษตรในการทำปศุสัตว์ รวมไปถึงมีความต้องการเมล็ดพันธุ์ในการเพาะปลูกเพื่อเป็นการลดต้นทุน ส่วนด้านสุขภาพและโภชนาการ ผู้สูงอายุยังมีความต้องการให้เจ้าหน้าที่

เข้ามาดูแลสุขภาพที่บ้านและแนะนำการดูแลสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ Maslow (1970) ที่ต้องการความมั่นคงปลอดภัย (safety needs) ซึ่งเป็นความต้องการที่จะเกิดขึ้นหลังจากที่ความต้องการทางร่างกายได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว รวมถึงความมั่นคงปลอดภัยส่วนบุคคล สุขภาพและความเป็นอยู่ และเนื่องจากผู้สูงอายุบางรายเป็นผู้ป่วยติดเตียง และไม่สามารถเดินทางมาโรงพยาบาลได้ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลบางน้ำจืดได้มีแนวทางแก้ไข ปัญหา โดยจัดงบประมาณสนับสนุนรถรับ-ส่งเพื่อเข้าไปดูแล และในส่วนด้านเบี้ยยังชีพ ผู้สูงอายุอยากให้มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพให้มากขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นในปัจจุบัน อันจะส่งผลให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรมีการวางแผนการพัฒนาคุณภาพของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุ และจัดสรรงบประมาณในด้านต่าง ๆ รวมไปถึงการให้บริการรับ-ส่งผู้สูงอายุเพื่อความสะดวกในการเดินทางไปรับบริการด้านสุขภาพที่โรงพยาบาล และไปโรงเรียนผู้สูงอายุ
2. หน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรเพิ่มอัตรากำลังคนด้านการดูแลผู้สูงอายุให้เพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น และควรส่งเสริมให้บุคลากรที่รับผิดชอบด้านผู้สูงอายุได้มีการฝึกอบรมความรู้ ความเข้าใจในการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง
3. หน่วยงานที่รับผิดชอบ จะต้องสร้างภาคีเครือข่ายแบบบูรณาการกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- นันทนา อยู่สบาย. (2557). ความต้องการสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลศิระจรเข้หน้า อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รณิดา มนต์ขลัง, ภัคดี โพธิ์สิงห์ และสัญญา เคนาภูมิ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนโยบายนโยบายการจัดบริการสุขภาพผู้สูงอายุไปสู่การปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 3(2), 133-153.
- ระพีพรรณ คำหอม. (2557). สวัสดิการสังคมกับสังคมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศุภวจิ ภาษิตานนท์. (2560). การจัดสวัสดิการสังคมด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษาเขตบางแค. การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมพล นะวะกะ. (2555). ความต้องการได้รับสวัสดิการของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลอ่าวลึกใต้ อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สรายุทธ เสี่ยงม และอนุวัฒน์ วิใจเงิน. (2561). การบริหารการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุทางการแพทย์และสาธารณสุขในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี ประเทศไทย. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา, 13(1), 88-99.
- Alderfer, C. P. (1969). An empirical test of a new theory of human needs. *Organizational Behavior and Human Performance*, 4(2), 142-175.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality* (2nd ed.). Harper & Row.

รูปแบบอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน: กรณีศึกษาตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

 พระมหาฉัตรชัย เชนจิว¹

วันที่รับบทความ: 26 สิงหาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ: 16 กันยายน 2566

วันที่ตอบรับบทความ: 18 กันยายน 2566

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาที่มาอำนาจชี้นำทางการเมือง การใช้อำนาจชี้นำทางการเมือง พฤติกรรมการชี้นำทางการเมือง และรูปแบบอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 6 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 19 คน และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) ที่มาอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งออกเป็น 5 แหล่ง ได้แก่ อำนาจอ้างอิง อำนาจอันชอบธรรม อำนาจความเชี่ยวชาญ และอำนาจการให้รางวัล ตามลำดับ ส่วนอำนาจการบังคับไม่จัดเป็นปัจจัยอันเป็นที่มาอำนาจชี้นำทางการเมือง (2) การใช้อำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ อำนาจอันเกิดจากความสัมพันธ์ อำนาจจากเชื้อสายวงศ์สกุล อำนาจอันเกิดจากความรู้ อำนาจทางกาย และอำนาจอันเกิดจากวัตถุ ตามลำดับ (3) พฤติกรรมการชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จำแนกออกได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ผู้นำแบบส่งเสริมสนับสนุน ผู้นำแบบใช้อำนาจ และผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จ ตามลำดับ และ (4) รูปแบบอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ จะปรากฏทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ อำนาจตามจารีตประเพณี อำนาจที่เกิดจากการควบคุมสั่งการ และอำนาจตามการแลกเปลี่ยน ตามลำดับ

คำสำคัญ: อำนาจ; รูปแบบอำนาจชี้นำทางการเมือง; ผู้ใหญ่บ้าน; ตำบลบางเสาธง

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹วัดเสาธงกลาง

อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ 10570, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: pramahachatrchai@gmail.com

The Form of Political Guiding Power of the Village Headman: A Case Study of Bang Sao Thong Subdistrict, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province

Phramaha Chatrchai Chenchiw¹

Received: August 26, 2023

Revised: September 16, 2023

Accepted: September 18, 2023

Abstract

This research article aims to study the source of political guiding power, using of political guiding power, political guidance behavior, and form of political guiding power of the Village Headman, Bang Sao Thong Subdistrict, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province. The researchers used the qualitative research and collecting data through documentary research and in-depth interviews with village headman 6 people and stakeholders 19 people. Data were analyzed using content analysis techniques. Findings are as follows: (1) The source of political guidance power of the village headman, Bang Sao Thong Subdistrict, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province has 5 types: Referent power, legitimate power, expert power, and reward power. As for the coercive power, it is not classified as a factor that is the source of political guiding power. (2) Using of political guiding power of the village headman, Bang Sao Thong Subdistrict, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province has 5 types: Relationship power, family power, knowledge Power, physical power, material power, respectively. (3) Political guidance behavior of the village headman, Bang Sao Thong Subdistrict, Bang Sao Thong District, Samut Prakan Province has 4 types: Participative leader, supportive leader, directive leader, and achievement oriented leader, respectively. (4) Form of political guiding power of the village headman, Bang Sao Thong Subdistrict, Bang Sao Thong District has 3 types: Custom power, command power, and exchange power, respectively.

Keywords: Power; Form of Political Guiding Power; Village Headman; Bang Sao Thong Subdistrict

Type of Article: Research Article

¹Wat Sao Thong Klang

Bang Sao Thong, Samut Prakan 10570, Thailand

Corresponding Author Email: pramahachatrchai@gmail.com

บทนำ

ปัจจุบันการปกครองส่วนท้องถิ่นภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เรียกว่า หมู่บ้าน มีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก อีกทั้งมีผลกระทบโดยตรงต่อการดำรงคงอยู่และบทบาทภารกิจ อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านอย่างมีนัยสำคัญ การเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากปรากฏการณ์ทางสังคมรวมถึงกระแสโลกาภิวัตน์ถือเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลกระทบทำให้บทบาทภารกิจ อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านลดลง และอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นผลสืบเนื่องโดยตรงมาจากการตราพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ที่กำหนดให้มีการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ขึ้นมาทั่วประเทศ เป็นผลให้บทบาทภารกิจและอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านในหลาย ๆ บริบทถูกตีกรอบและแทนที่ด้วยสมาชิกสภาตำบลและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใหญ่บ้านในฐานะนักปกครองส่วนท้องถิ่น จำต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับต่อความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ทำให้ในพื้นที่หนึ่งเดียวกันนั้นเกิดมีความสัมพันธ์ถึงสามฝ่าย กล่าวคือ ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นนักปกครองท้องถิ่น สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งเป็นนักปกครองท้องถิ่น และประชาชนผู้เป็นกลุ่มเป้าหมาย ถึงกระนั้นผู้ใหญ่บ้านต้องทำหน้าที่ทั้งทางตรงและทางอ้อมในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของชาวบ้านในเขตการปกครองของตนเอง การกระทำหน้าที่ดังกล่าวอาจกล่าวได้ว่า เป็นทางมาแห่งอำนาจของผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อชุมชน

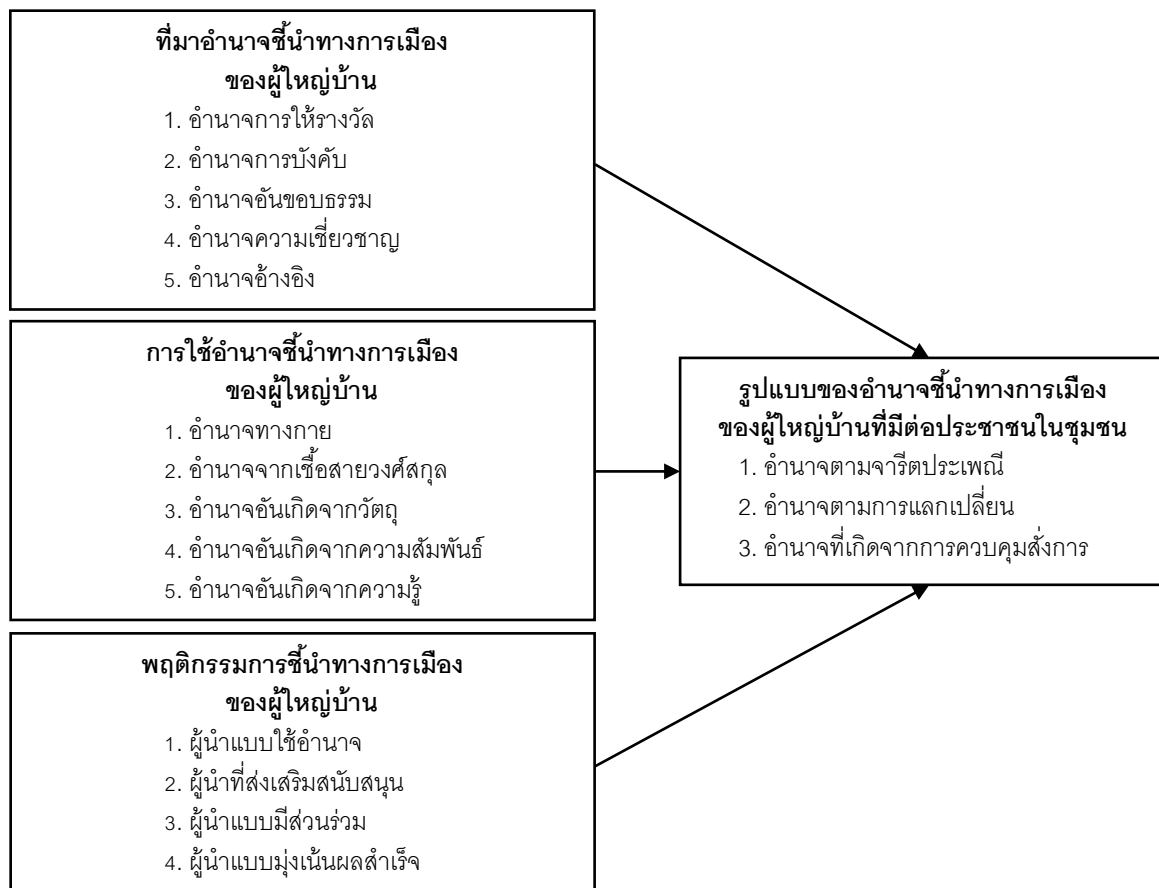
ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการได้มาซึ่งอำนาจ การรักษาอำนาจ การใช้อำนาจ การขยายอำนาจ การสืบทอดอำนาจ การผูกขาดอำนาจ พฤติกรรมการขึ้นำทางการเมือง รวมถึงรูปแบบอำนาจขึ้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อชุมชนของตนเองมีอยู่หรือไม่ และหากมีอยู่ ผู้ใหญ่บ้านมีรูปแบบการใช้อำนาจขึ้นำทางการเมืองอย่างไร จะมีอรรถาธิบายในเรื่องดังกล่าวอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การอธิบายและการทำความเข้าใจพฤติกรรมทางการเมืองที่ปรากฏออกมา อันจักก่อเกิดคุณูปการต่อการป้องกัน การแก้ไข และการกำหนดวางแผน การพัฒนาอันนำไปสู่บูรณาภาพแห่งการบริหารราชการแผ่นดิน และทำให้ทราบพัฒนาการของอำนาจขึ้นำทางการเมือง ทิศนคติเกี่ยวกับอำนาจขึ้นำทางการเมือง พัฒนาการของที่มาอำนาจขึ้นำทางการเมือง การปรับตัวด้านการใช้อำนาจขึ้นำทางการเมือง การปรับตัวด้านพฤติกรรมทางการเมือง คุณลักษณะและรูปแบบของอำนาจขึ้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ และสามารถนำผลการศึกษาที่ได้รับใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยสำหรับผู้ที่มีความสนใจในเรื่องของอำนาจขึ้นำทางการเมือง รวมถึงสามารถนำข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติราชการ และการควบคุมการใช้อำนาจขึ้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาที่มาอำนาจขึ้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน ที่มีต่อประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจขึ้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน ที่ส่งผลต่อประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการขึ้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน ที่ส่งผลต่อประชาชนในพื้นที่หมู่บ้านตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
4. เพื่อเสนอรูปแบบของอำนาจขึ้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่หมู่บ้านตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การศึกษารูปแบบอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน กรณีศึกษาตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับที่มา การใช้อำนาจ พฤติกรรม และรูปแบบของอำนาจชี้นำทางการเมืองดังนี้ (1) ที่มาอำนาจชี้นำทางการเมือง แบ่งออกเป็น 5 แหล่ง ได้แก่ อำนาจการให้รางวัล อำนาจการบังคับ อำนาจอันชอบธรรม อำนาจความเชี่ยวชาญ และอำนาจอ้างอิง (French & Raven, 1968) (2) การใช้อำนาจชี้นำทางการเมือง แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ อำนาจทางกาย อำนาจจากเชื้อสายวงศ์สกุล อำนาจอันเกิดจากวัตถุ อำนาจอันเกิดจากความสัมพันธ์ และอำนาจอันเกิดจากความรู้ (สิทธิ บุตรอินทร์ และภุมรินทร์ บุตรอินทร์, 2560) (3) พฤติกรรม การชี้นำทางการเมือง จำแนกออกได้เป็น 4 รูปแบบ ได้แก่ ผู้นำแบบใช้อำนาจ ผู้นำที่ส่งเสริมสนับสนุน ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสำเร็จ (Evans, 1970; House, 1971) และ (4) รูปแบบของอำนาจชี้นำทางการเมือง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ อำนาจตามจารีตประเพณี อำนาจตามการแลกเปลี่ยน และอำนาจที่เกิดจากการควบคุมสั่งการ (Weber, 1964) นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการครองอำนาจนำ (hegemony) ที่ได้อธิบายถึงการแสวงหาความยินยอม การประกอบสร้างและการรักษาไว้ซึ่งความชอบธรรมในการปฏิบัติและการดำรงไว้ซึ่งการครองอำนาจ (Gramsci, 1971) ทฤษฎีการจูงใจที่อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ 3 ระดับ คือ ความต้องการในการมีชีวิตอยู่รอดปลอดภัย ความต้องการด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และความต้องการความนับถือยกย่อง (Mulder, 2013) และทฤษฎีความต้องการที่อธิบายความต้องการของมนุษย์ขั้นพื้นฐานที่มีร่วมกัน 3 ประการ ได้แก่ ความต้องการอำนาจ ความต้องการทางสังคม และความต้องการความสำเร็จ (McClelland, 1961) จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงกำหนดเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) จำนวน 25 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ดังนี้ (1) ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3, หมู่ที่ 7 ถึงหมู่ที่ 11 และ (2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมจำนวน 19 คน ประกอบด้วย อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3, 7, 8, 10 จำนวน 4 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 8 จำนวน 2 คน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลบางเสาธงหมู่ที่ 7, 9, 10, 11 จำนวน 6 คน ประชาชนผู้เป็นลูกบ้าน หมู่ที่ 7 ถึงหมู่ที่ 11 จำนวน 7 คน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) ที่มีโครงสร้างข้อคำถามมาจากวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อที่เกี่ยวข้องกับอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน คือ ที่มาอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน การใช้อำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน พฤติกรรมการชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน และรูปแบบของอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง ด้วยวิธีการจดบันทึกและขออนุญาตบันทึกเสียงสัมภาษณ์
5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก มาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ ความเชื่อถือได้ จัดหมวดหมู่แยกประเภท และสรุปข้อค้นพบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษารูปแบบอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน กรณีศึกษาตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ที่มาอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ที่มาอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน เกิดจากปัจจัย 4 ด้าน กล่าวคือ อำนาจอ้างอิง อำนาจอันชอบธรรม อำนาจความเชี่ยวชาญ และอำนาจการให้รางวัล ตามลำดับ ส่วนอำนาจการบังคับไม่จัดเป็นปัจจัยอันเป็นที่มาอำนาจชี้นำทางการเมือง ทั้งนี้ กลุ่มของผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีทัศนคติสอดคล้องกัน กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า อำนาจอ้างอิง อาทิ การยอมรับ ความนับถือ ความศรัทธา จัดเป็นคุณเครื่องนำมาซึ่งอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะหากปราศจากการยอมรับนับถือ อันเกิดจากคุณความดีที่ผู้ใหญ่บ้านได้สั่งสมกระทำไว้ การทำหน้าที่เพื่อกำกับควบคุมและบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนผู้เป็นลูกบ้านของตนเอง ย่อมเป็นไปได้โดยยาก ทว่าหากผู้ใหญ่บ้านได้รับการยอมรับ ความศรัทธา และความไว้วางใจจากประชาชนในชุมชนแล้ว ย่อมได้รับความร่วมมือจากประชาชนในชุมชนเป็นอย่างดี ส่วนอำนาจความชอบธรรมและความเชี่ยวชาญจัดเป็นที่มาอำนาจที่มีความสำคัญรองลงมาตามลำดับ ส่วนอำนาจการบังคับ อาทิ กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ ความหวงเกรงการลงโทษ มิใช่สิ่งที่สำคัญและไม่ได้รับการยอมรับ
2. การใช้อำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีการใช้อำนาจชี้นำทางการเมืองทั้ง 5 ด้าน กล่าวคือ อำนาจอันเกิดจากความสัมพันธ์ อำนาจจากเชื้อสายวงศ์สกุล อำนาจอันเกิดจากความรู้ อำนาจทางกาย และอำนาจอันเกิดจากวัตถุ ตามลำดับ ทั้งนี้ กลุ่มของผู้ใหญ่บ้านและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ มีทัศนคติสอดคล้องกัน กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านมีการใช้อำนาจชี้นำทางการเมือง ในด้านอำนาจอันเกิดจากความสัมพันธ์ อาทิ การยอมรับ ความเคารพนับถือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มากที่สุด เพราะหากปราศจากการยอมรับนับถือ การบริหารจัดการ การปกครอง การควบคุมกำกับดูแลทุกข์สุขของประชาชนผู้เป็นลูกบ้าน ย่อมไม่สามารถจะกระทำได้อย่างง่าย ส่วนอำนาจอันเกิดจากวัตถุ อาทิ ฐานะความร่ำรวย ผลประโยชน์ตอบแทน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านน้อยมากที่สุด เพราะการบริหารจัดการชุมชน ประชาชนผู้เป็นลูกบ้านจะให้คุณค่าความสำคัญที่การยอมรับ

อันเป็นผลจากการทำงานและการสร้างคุณูปการอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าเรื่องของฐานะความร่ำรวยและสิ่งแลกเปลี่ยน อนึ่ง ในส่วนของลำดับความสำคัญอันเป็นประเด็นรองลำดับที่สอง กลุ่มผู้ใหญ่วัยบ้าน แสดงความคิดเห็นว่าอำนาจอันเกิดจากความรู้และอำนาจทางกาย มีความสำคัญเช่นกัน เพราะเมื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง จำเป็นจะต้องเป็นผู้รอบรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อสามารถเป็นที่พึ่งพิงของลูกบ้านได้อย่างแท้จริง ส่วนรูปแบบและการแต่งกายเป็นเครื่องบ่งชี้ตำแหน่งทางการเมืองได้อย่างเด่นชัด และยังได้รับความเคารพ ความยำเกรงมากขึ้นเมื่อสวมเครื่องแบบ ส่วนเชื้อสายวงศ์สกุลไม่ใช่ปัจจัยสำคัญในการใช้อำนาจชี้แนะทางการเมือง กลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นว่าอำนาจอันเกิดจากเชื้อสายวงศ์สกุลจัดเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมาเป็นลำดับที่สอง เพราะผู้ใหญ่ที่มีญาติพี่น้องมากย่อมสามารถครองอำนาจและใช้อำนาจชี้แนะทางการเมืองได้ดีกว่า และความเกรงใจในฐานะญาติพี่น้องมีส่วนสำคัญในการได้รับความร่วมมือในกิจกรรมของชุมชน ส่วนเรื่องของความรู้ถือเป็นเรื่องพื้นฐานที่ผู้ใหญ่บ้านทุกคนจะต้องมี จึงไม่ใช่ประเด็นสำคัญหลัก

3. พฤติกรรมการชี้แนะทางการเมืองของผู้ใหญ่วัยบ้าน พบว่า ผู้ใหญ่วัยบ้านมีพฤติกรรมการชี้แนะทางการเมืองทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ผู้นำแบบส่งเสริมสนับสนุน ผู้นำแบบใช้อำนาจ และผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จ ตามลำดับ ทั้งนี้ กลุ่มของผู้ใหญ่วัยบ้านและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ มีทัศนคติสอดคล้องกัน กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่าพฤติกรรมการชี้แนะทางการเมืองของผู้นำแบบมีส่วนร่วม อาทิ การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสในการให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็น การยอมรับในเสียงข้างมากของที่ประชุม จัดเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ในด้านการแสดงพฤติกรรมการชี้แนะทางการเมืองของผู้ใหญ่วัยบ้าน เพราะแสดงถึงการยกย่องให้เกียรติต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น และประชาชนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างแท้จริง ส่วนการใช้อำนาจ อาทิ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ อิทธิพล เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการชี้แนะทางการเมืองของผู้ใหญ่วัยบ้านน้อยมากที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่ประชาชนโดยส่วนใหญ่ไม่ให้การยอมรับ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นว่าไม่ใช่สิ่งที่สำคัญ และผู้ใหญ่วัยบ้านก็มักที่จะหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจในการบังคับประชาชนผู้เป็นลูกบ้านของตนเอง อนึ่ง ในส่วนของลำดับความสำคัญอันเป็นประเด็นรองลำดับที่สอง กลุ่มผู้ใหญ่วัยบ้านแสดงความคิดเห็นว่า ผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสำเร็จมีความสำคัญรองลงมา เพราะการบริหารจัดการ การพัฒนา และการกำกับ ควบคุม ดูแลหมู่บ้านให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย จำต้องมุ่งเน้นผลสำเร็จตามที่กำหนดเป้าหมายไว้เป็นสำคัญ ส่วนเรื่องของการส่งเสริมสนับสนุนในกิจกรรมของชุมชน ผู้ใหญ่วัยบ้านแสดงความคิดเห็นว่า ในชุมชนไม่มีกิจกรรมที่ต้องส่งเสริมมาก โดยส่วนใหญ่กิจกรรมต่าง ๆ ผู้ใหญ่วัยบ้านจะเป็นผู้ริเริ่มก่อนและขอความร่วมมือจากลูกบ้าน กลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องแสดงความคิดเห็นว่า ผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีความสำคัญรองลงมา เพราะผู้ใหญ่วัยบ้านจะให้การสนับสนุนต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนเสมอ และผู้นำแบบมุ่งเน้นผลสำเร็จ จัดเป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารจัดการชุมชน ที่ต้องมุ่งผลสำเร็จตามเป้าหมาย

4. รูปแบบของอำนาจชี้แนะทางการเมืองของผู้ใหญ่วัยบ้าน พบว่า รูปแบบของอำนาจชี้แนะทางการเมืองของผู้ใหญ่วัยบ้านจะปรากฏทั้ง 3 รูปแบบ กล่าวคือ อำนาจตามจารีตประเพณี อำนาจที่เกิดจากการควบคุมสั่งการ และอำนาจตามการแลกเปลี่ยนตามลำดับ ทั้งนี้ กลุ่มของผู้ใหญ่วัยบ้านและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ มีทัศนคติสอดคล้องกัน กล่าวคือ โดยส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า อำนาจตามจารีตประเพณี อาทิ การยอมรับ ความนับถือ ความศรัทธา ความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นผู้อาวุโส จัดเป็นรูปแบบของอำนาจชี้แนะทางการเมืองของผู้ใหญ่วัยบ้านที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะหากปราศจากการยอมรับนับถือ การบริหารจัดการ การปกครอง การควบคุมกำกับดูแลทุกข์สุขของประชาชนผู้เป็นลูกบ้าน ย่อมไม่สามารถจะกระทำได้อย่างง่าย ส่วนอำนาจที่เกิดจากการควบคุมสั่งการ จัดรูปแบบอำนาจชี้แนะทางการเมืองที่มีความสำคัญรองลงมา เพราะถือเป็นรูปแบบพื้นฐานที่ผู้ใหญ่วัยบ้าน ซึ่งทำหน้าที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนในพื้นที่ ต้องดำเนินการภายใต้กรอบข้อกำหนดของตัวบทกฎหมาย ถึงกระนั้นผู้ใหญ่วัยบ้านจะพยายามที่จะหลีกเลี่ยงวิธีการบังคับ ควบคุม จะใช้การปรึกษาหารือขอความร่วมมือร่วมใจ การให้เกียรติ ความเคารพกันและกันเป็นสำคัญ ทั้งนี้ อำนาจตามการแลกเปลี่ยน อาทิ ความร่ำรวย ผลประโยชน์ตอบแทน จัดเป็นรูปแบบของอำนาจชี้แนะทางการเมืองของผู้ใหญ่วัยบ้านที่มีความสำคัญน้อยที่สุด เพราะชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ไม่ใส่ใจกับผลประโยชน์ตอบแทน แต่จะให้ค่าความสำคัญที่การยอมรับ การสร้างคุณูปการอัน

เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และการสร้างมิตรสัมพันธ์ของผู้ใหญ่บ้านมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับที่มาอำนาจซึ่งนำทางการเมือง การใช้อำนาจซึ่งนำทางการเมือง และพฤติกรรมการขึ้นทางการเมือง ที่ให้คุณค่าความสำคัญที่การได้รับการยอมรับจากประชาชน ในชุมชน การสร้างคุณงามความดี ความเป็นกันเองเข้าถึงง่าย ไม่ต้องยึดถือระเบียบกฎเกณฑ์จนเกินควร การเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมของชุมชน แต่ไม่เห็นด้วยกับการใช้อำนาจการบังคับและการให้สิ่งแลกเปลี่ยนหรือผลประโยชน์ตอบแทน

การอภิปรายผล

การศึกษารูปแบบอำนาจซึ่งนำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน กรณีศึกษาตำบลบางเสาธง อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ที่มาอำนาจซึ่งนำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ที่มาอำนาจซึ่งนำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านเกิดจากปัจจัย 4 ด้าน กล่าวคือ อำนาจอ้างอิง อำนาจอันชอบธรรม อำนาจความเชี่ยวชาญ และอำนาจการให้รางวัล ตามลำดับ ส่วนอำนาจการบังคับไม่จัดเป็นปัจจัยอันเป็นที่มาอำนาจซึ่งนำทางการเมือง ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า อำนาจอ้างอิง อาทิ การยอมรับ ความนับถือ ความศรัทธา จัดเป็นคุณเครื่องหมายซึ่งอำนาจซึ่งนำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะหากปราศจากการยอมรับนับถือ อันเกิดจากคุณความดีที่ผู้ใหญ่บ้านได้สั่งสมกระทำไว้ การทำหน้าที่เพื่อกำกับควบคุมและบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนผู้เป็นลูกบ้านของตนเองย่อมเป็นไปได้โดยยาก ส่วนอำนาจการบังคับ อาทิ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ความหวั่นเกรงการลงโทษ มีสิ่งที่สำคัญและไม่ได้รับการยอมรับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ McClelland (1961) ที่อธิบายว่า ความต้องการของมนุษย์ขั้นพื้นฐานที่มีร่วมกัน ในงานศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า มนุษย์มีความต้องการอำนาจ มนุษย์มีความปรารถนาเพื่อที่จะควบคุมครอบงำ ขึ้นผู้อื่น เช่น มีอำนาจเหนือผู้อื่น มีตำแหน่งเหนือผู้อื่น และมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งบุคคลผู้มีความต้องการอำนาจจะพยายามแสวงหาวิธีการเพื่อที่จะทำให้ตนเองได้รับการยอมรับ การยกย่อง หรือมีอิทธิพลครอบงำเหนือผู้อื่นและความต้องการทางสังคมที่มนุษย์ต้องการสร้างและมีความผูกพันร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม จึงเป็นสาเหตุให้มนุษย์พยายามแสวงหาเพื่อนและสร้างสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับ สุธีร์ บริรักษ์ (2544) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบางเสาธง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ภาวะความเป็นผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ได้แก่ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความกล้าในการตัดสินใจดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ความรับผิดชอบ การได้รับการยอมรับและความเชื่อถือไว้วางใจ รวมถึงความสามารถในการสร้างแรงจูงใจหรือการชักนำที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ สอดคล้องกับ ดวงพร ว่องสุนทร (2556) ศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1” พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้อำนาจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีลำดับการใช้อำนาจจากมากไปน้อย คือ อำนาจอ้างอิง อำนาจเชี่ยวชาญ และอำนาจตามกฎหมาย

2. การใช้อำนาจซึ่งนำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีการใช้อำนาจซึ่งนำทางการเมืองทั้ง 5 ด้าน กล่าวคือ อำนาจอันเกิดจากความสัมพันธ์ อำนาจจากเชื้อสายวงศ์สกุล อำนาจอันเกิดจากความรู้ อำนาจทางกาย และอำนาจอันเกิดจากวัตถุตามลำดับ ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า ผู้ใหญ่บ้านมีการใช้อำนาจซึ่งนำทางการเมือง ในด้านอำนาจอันเกิดจากความสัมพันธ์ อาทิ การยอมรับ ความเคารพนับถือ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี มากที่สุด เพราะหากปราศจากการยอมรับนับถือ การบริหารจัดการ การปกครอง การควบคุมกำกับดูแลทุกข์สุขของประชาชนผู้เป็นลูกบ้าน ย่อมไม่สามารถจะกระทำได้อย่างง่าย ส่วนอำนาจอันเกิดจากวัตถุ อาทิ ฐานะความร่ำรวย ผลประโยชน์ตอบแทน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้อำนาจซึ่งนำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านน้อยมากที่สุด เพราะการบริหารจัดการชุมชน ประชาชนผู้เป็นลูกบ้านจะให้คุณค่าความสำคัญที่การยอมรับ อันเป็นผลจากการทำงานและการสร้างคุณูปการอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าเรื่องของฐานะความร่ำรวยและสิ่งแลกเปลี่ยน ซึ่งสอดคล้องกับ สุรพงษ์ รุ่งวรินทร์ (2555) ศึกษาเรื่อง “บทบาทด้านการปกครองของกำนัน

ผู้ใหญ่บ้าน: กรณีจังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง คือ การให้ความช่วยเหลือต่อชุมชน การวางตัวและการสร้างสัมพันธ์เข้ากับสังคม การได้รับการยอมรับนับถือ การร่วมมือประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน และการโน้มน้าวจิตใจ และสอดคล้องกับ ไททัศน์ มาลา (2559) ศึกษาเรื่อง “การคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” พบว่า บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในบริบทด้านการกระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่นของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านยังคงมีความสำคัญต่อประชาชนในพื้นที่ในฐานะ “ผู้นำตามธรรมชาติแบบบารมีชน” ซึ่งเป็นทั้งผู้ประสานระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชนในชุมชน สร้างภาคีร่วมในระดับพื้นที่โดยอาศัยมวลชนและองค์กรต่าง ๆ พยายามเชื่อมโยงตนเองกับส่วนราชการและการเมืองระดับชาติ สร้างสัมพันธ์กับสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. พฤติกรรมการชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน พบว่า ผู้ใหญ่บ้านมีพฤติกรรมการชี้นำทางการเมืองทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ผู้นำแบบส่งเสริมสนับสนุน ผู้นำแบบใช้อำนาจ และผู้นำแบบมุ่งผลสำเร็จตามลำดับ ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า พฤติกรรมของผู้นำแบบมีส่วนร่วม อาทิ การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสในการให้ผู้อื่นได้แสดงความคิดเห็น การยอมรับในเสียงข้างมากของที่ประชุม จัดเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด ในด้านการแสดงพฤติกรรมการชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน เพราะแสดงถึงการยกย่องให้เกียรติต่อการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น และประชาชนในชุมชนสามารถมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างแท้จริง ส่วนการใช้อำนาจ อาทิ กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ อิทธิพลเป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านน้อยมากที่สุด เพราะเป็นสิ่งที่ประชาชนโดยส่วนใหญ่ไม่ให้การยอมรับ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นว่ามีสิ่งที่สำคัญ และผู้ใหญ่บ้านก็มักจะหลีกเลี่ยงการใช้อำนาจในการบังคับประชาชนผู้เป็นลูกบ้านของตนเอง ซึ่งมีความสอดคล้องกับทฤษฎีการจูงใจของ (Mulder, 2013) ที่อธิบายว่า มนุษย์ต้องการการยอมรับจากสมาชิกในสังคม ต้องการความยกย่องนับถือ ต้องการพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของ McClelland (1961) ที่อธิบายว่า ความต้องการของมนุษย์ขั้นพื้นฐานที่มีร่วมกันประการหนึ่ง คือ ความต้องการทางสังคม ที่มนุษย์ต้องการสร้างและมีความผูกพันร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม จึงเป็นสาเหตุให้มนุษย์พยายามแสวงหาเพื่อนและสร้างสัมพันธ์อันดีต่อผู้อื่น อีกทั้งสอดคล้องกับ สุรพงษ์ รุ่งวรินทร์ (2555) ศึกษาเรื่อง “บทบาทด้านการปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน: กรณีจังหวัดสุพรรณบุรี” พบว่า ภาวะผู้นำของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับสูง คือ การให้ความช่วยเหลือต่อชุมชน การวางตัวและการสร้างสัมพันธ์เข้ากับสังคม การได้รับการยอมรับนับถือ การร่วมมือประสานงานกับภาคส่วนต่าง ๆ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงาน และการโน้มน้าวจิตใจ และสอดคล้องกับ กุเกียรติ ชุติศักดิ์สกุลวิบูล (2546) ศึกษาเรื่อง “บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา” พบว่า กำนันและผู้ใหญ่บ้านมีบทบาทต่อการพัฒนาระบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก รวมทั้งการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบบประชาธิปไตยอยู่ในระดับค่อนข้างมากเช่นกัน

4. รูปแบบของอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้าน พบว่า รูปแบบของอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านจะปรากฏทั้ง 3 รูปแบบ กล่าวคือ อำนาจตามจารีตประเพณี อำนาจที่เกิดจากการควบคุมสั่งการ และอำนาจตามการแลกเปลี่ยน ตามลำดับ ทั้งนี้ โดยส่วนใหญ่ได้แสดงความคิดเห็นว่า อำนาจตามจารีตประเพณี อาทิ การยอมรับความนับถือ ความศรัทธา ความเป็นผู้ใหญ่ ความเป็นผู้อาวุโส จัดเป็นรูปแบบของอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะหากปราศจากการยอมรับนับถือ การบริหารจัดการ การปกครอง การควบคุมกำกับดูแลทุกข์สุขของประชาชน ผู้เป็นลูกบ้านย่อมไม่สามารถจะกระทำได้อย่างง่าย ส่วนอำนาจตามการแลกเปลี่ยน อาทิ ความจรรยาบรรณ ผลประโยชน์ตอบแทน จัดเป็นรูปแบบของอำนาจชี้นำทางการเมืองของผู้ใหญ่บ้านที่มีความสำคัญน้อยที่สุด เพราะชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ไม่ใส่ใจกับผลประโยชน์ตอบแทน แต่จะให้ความสำคัญต่อการยอมรับ การสร้างคุณูปการอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน และการสร้างมิตรสัมพันธ์ของผู้ใหญ่บ้านมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดครองอำนาจนำของ (Gramsci, 1971) ที่อธิบายว่า การที่ผู้นำ

หรือผู้ปกครองสามารถที่จะเอาชนะใจของชนชั้นผู้ถูกปกครอง โดยชนชั้นผู้ถูกปกครองให้การยอมรับในอุดมการณ์ หรือ ประพฤติปฏิบัติตามผู้นำหรือผู้ปกครอง รวมถึงการกระทำต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานของสังคมโดยรวม เพื่อสร้างแรงสนับสนุนจาก ส่วนต่าง ๆ ของสังคม ในที่สุดได้นำการยอมรับหรือการประพฤติปฏิบัตินั้น สร้างพัฒนาเป็นค่านิยมทางวัฒนธรรม สังคม และ ศีลธรรมของพวกเขาด้วย และสอดคล้องกับ ไททัศน์ มาลา (2559) ศึกษาเรื่อง “การคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของ การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น” พบว่า บทบาทของกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ในบริบทด้านการกระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่นของ กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งกำนันและผู้ใหญ่บ้านยังมีความสำคัญต่อประชาชนในพื้นที่ในฐานะ “ผู้นำตามธรรมชาติแบบ บารมีชน” ซึ่งเป็นทั้งผู้ประสานระหว่างภาครัฐและภาคประชาชน และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชนในชุมชน สร้างภาคีร่วมในระดับพื้นที่โดยอาศัยมวลชนและองค์กรต่าง ๆ พยายามเชื่อมโยงตนเองกับส่วนราชการและการเมือง ระดับชาติ สร้างสัมพันธ์กับสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ดังนั้น “ผู้ใหญ่บ้าน” ผู้ซึ่งเป็นพนักงานฝ่ายปกครอง สังกัดกระทรวงมหาดไทย ยังคงมีความสำคัญและมีความจำเป็น ในสังคมไทย ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคและท้องถิ่น เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในพื้นที่มากที่สุด โดยหน้าที่ อันถือเป็นสิ่งสำคัญ คือ การบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้แก่ประชาชนผู้เป็นลูกบ้าน อย่างไรก็ตาม สภาพความแปรเปลี่ยนเชิง โครงสร้างและสภาพสังคมที่มีความเป็นพลวัตสูง พร้อมกับการเข้ามามีบทบาทสำคัญของกระแสโลกาภิวัตน์ และความเป็น สังคมพหุวัฒนธรรมที่แพร่ขยายกระจายตัวอย่างรวดเร็ว ทำให้ผู้ใหญ่บ้านจำต้องพัฒนาศักยภาพของตนเอง เพื่อให้ตอบรับ และตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนที่หลากหลายแตกต่างออกไปจากที่เป็นอยู่เดิม องค์พยานถือเป็นบริบทที่มี ความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กับอำนาจซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการดำรงอยู่ของผู้ใหญ่บ้าน จึงเป็นสิ่งบ่งชี้ถึงการยอมรับ และคุณค่า ความสำคัญของผู้ใหญ่บ้าน ผู้ซึ่งเป็นผู้นำของชุมชนอันเป็นฐานรากของสังคมไทยอย่างแท้จริง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การยอมรับ ความนับถือ ความศรัทธา ที่ประชาชนผู้เป็นลูกบ้านมีต่อผู้ใหญ่บ้าน การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีที่ผู้ใหญ่บ้านมีต่อ ประชาชนผู้เป็นลูกบ้าน รวมถึงการรับฟังความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เป็นสิ่งสำคัญ ในการดำรงอยู่ของผู้ใหญ่บ้าน และมีส่วนสำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชนให้พร้อมต่อกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นไป ในปัจจุบัน

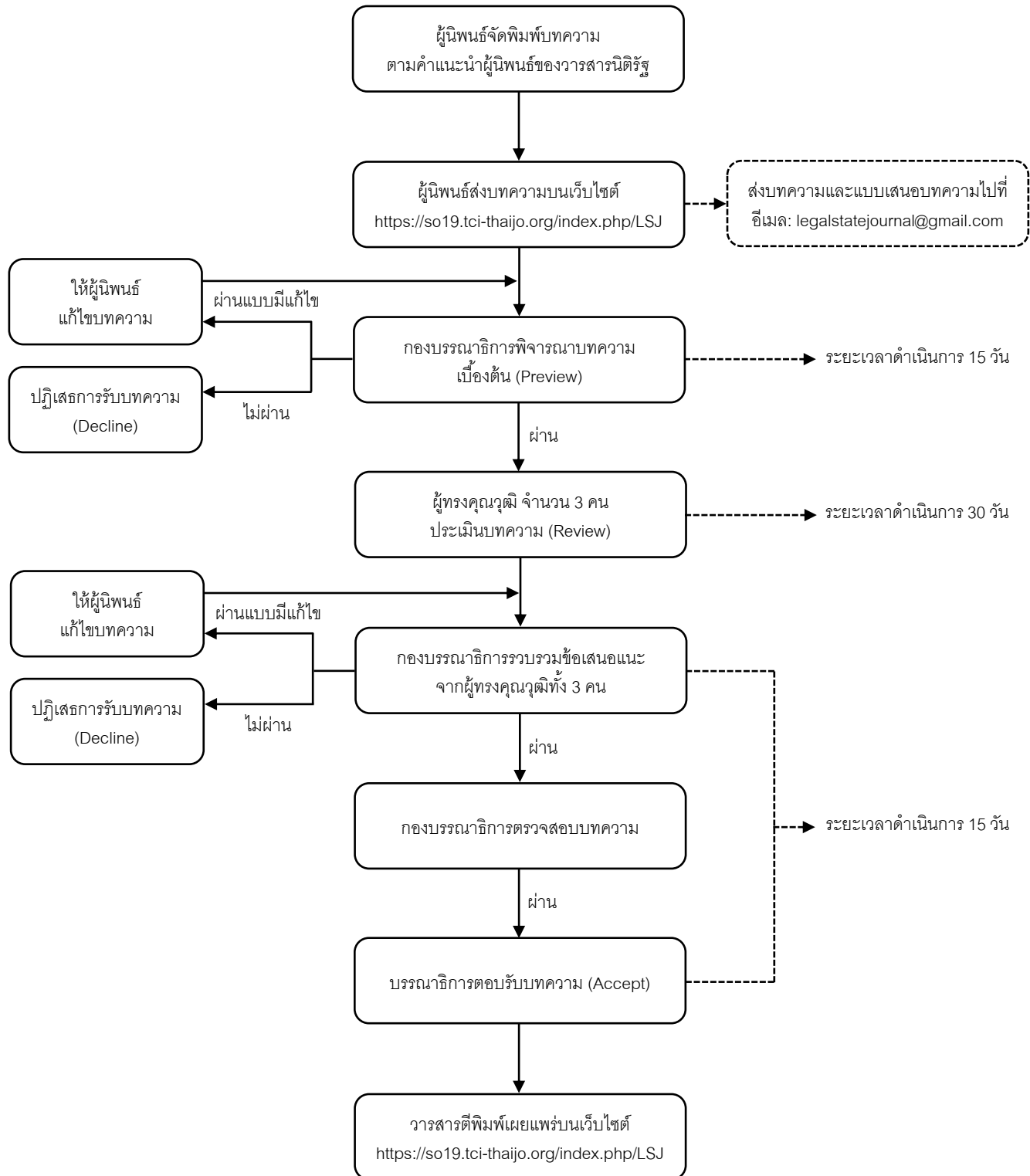
ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการกำหนดระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับบทบาท อำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านให้มีความชัดเจนและ ครอบคลุมยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้ใหญ่บ้านสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ควรส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถแก่ผู้ใหญ่บ้านในการบริหารจัดการและการปฏิบัติหน้าที่ในชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการและการปฏิบัติหน้าที่ในชุมชนที่ดียิ่งขึ้น
3. ผู้ใหญ่บ้านต้องเป็นผู้นำชุมชนอย่างแท้จริง โดยประสานสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอันมีผลต่อ การพัฒนาของชุมชน ทั้งองค์กรภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) รวมถึงการมีบทบาทในการแนะนำและให้ความรู้ แก่ประชาชนผู้เป็นลูกบ้านในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของชุมชนอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กู้เกียรติ ชูศักดิ์สกุลวิบูล. (2546). บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในการพัฒนาระบบประชาธิปไตย: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงพร ว่องสุนทร. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ไททัศน์ มาลา. (2559). การคงอยู่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 11(1), 305-317.
- สิทธิ์ บุตรอินทร์ และภูมินทร์ บุตรอินทร์. (2560). *ปรัชญาการเมืองเปรียบเทียบ: ศึกษาการเมืองแนวบูรณาการด้านอภิปรัชญาจริยศาสตร์ ตรรกศาสตร์ และคุณวิทยา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ศยาม.
- สุธีร์ บริรักษ์. (2544). บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พุทธศักราช 2537: ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สุรพงษ์ รุ่งวารินทร์. (2555). บทบาทด้านการปกครองของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน: กรณีจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 10(1), 281-288.
- Evans, M. G. (1970). The effects of supervisory behavior on the path-goal relationship. *Organizational Behavior and Human Performance*, 5(3), 277-298.
- French Jr., J. R. P., & Raven, B. H. (1968). The bases of social power. In D. Cartwright (Ed.), *Group dynamics: Research and theory* (3rd ed., pp. 159-170). Harper & Row.
- Gramsci, A. (1971). *Selections from the prison notebooks* (Q. Hoare & G. N. Smith, Trans.). International Publishers.
- House, R. J. (1971). A path goal theory of leader effectiveness. *Administrative Science Quarterly*, 16(3), 321-339.
- McClelland, D. C. (1961). *Achieving society*. D. Van. Nostrand.
- Mulder, P. (2013). *ERG theory of motivation explained*. Retrieved from <https://www.toolshero.com/psychology/erg-theory>
- Weber, M. (1964). *Basic concepts in sociology* (H. P. Secher, Trans.). Peter Owen.

ขั้นตอนการส่งบทความ

จริยธรรมการตีพิมพ์

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าบทความที่ส่งตีพิมพ์เป็นบทความใหม่ ไม่เคยได้รับการตีพิมพ์มาก่อนแล้ว หรืออยู่ในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาจากวารสารหรือแหล่งเผยแพร่อื่นใด
2. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
3. ผู้นิพนธ์ต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น หากนำผลงานของผู้อื่นมาใช้จะต้องมีการอ้างอิงทุกตามรูปแบบที่วารสารกำหนด
4. ผู้นิพนธ์ทุกคนที่มีรายชื่อในบทความต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
5. ผู้นิพนธ์ต้องรายงานข้อมูลการวิจัยที่เกิดขึ้นจริง ไม่บิดเบือนข้อมูลและไม่ให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ
6. ผู้นิพนธ์ต้องแก้ไขความถูกต้องของบทความตามข้อเสนอแนะของบรรณาธิการและผู้ประเมินบทความ
7. หากเป็นการวิจัยในมนุษย์ ผู้นิพนธ์ต้องผ่านการอบรมจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และแสดงหนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์
8. ในกรณีที่ผู้นิพนธ์ทำผิดจริยธรรม จะถูกตัดสิทธิ์การตีพิมพ์เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 ปี โดยจะแจ้งผู้นิพนธ์และหน่วยงานต้นสังกัดของผู้นิพนธ์
9. บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารถือเป็นผลงานของผู้นิพนธ์ ผู้นิพนธ์หลักและผู้นิพนธ์ร่วมต้องรับผิดชอบต่อบทความของตน

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร โดยคัดเลือกบทความที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร และบทความจะต้องผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ
2. บรรณาธิการมีหน้าที่ในการตรวจสอบการคัดลอกผลงาน (plagiarism) อย่างเคร่งครัด โดยใช้โปรแกรม CopyCatch บนเว็บไซต์ ThaiJO ในระดับไม่เกิน 15% หากตรวจพบมีการคัดลอกจากบทความอื่นโดยมิชอบหรือมีการดัดแปลงข้อมูล บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้นิพนธ์ ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ
3. บรรณาธิการต้องปฏิบัติโดยใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความทุกครั้งด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติหรือความลำเอียงต่อบทความและผู้นิพนธ์
4. บรรณาธิการต้องไม่ดำเนินการให้มีการอ้างอิงผลงานใดเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิง (citation) ของวารสาร หรือเพื่อเพิ่มจำนวนการอ้างอิงผลงานของตนหรือพวกพ้อง
5. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์หรือผู้ประเมินบทความ
6. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์และผู้ประเมินบทความให้แก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง
7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ผู้ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของผลงานทางวิชาการที่ประเมินอย่างแท้จริง
2. ผู้ประเมินบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความ โดยต้องพิจารณาบทความภายใต้หลักการและเหตุผลทางวิชาการ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงบทความที่ได้มาตรฐาน
3. ผู้ประเมินบทความควรให้ข้อเสนอแนะที่สอดคล้องและเป็นประโยชน์แก่ผู้นิพนธ์
4. ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ กับวารสาร บรรณาธิการ และผู้นิพนธ์
5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาตีพิมพ์ ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ
6. ผู้ประเมินบทความที่ตรวจพบว่าบทความที่พิจารณาอยู่มีความเหมือนหรือความซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ
7. ผู้ประเมินบทความต้องส่งผลประเมินบทความตามกำหนดเวลา

จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

1. ผลงานวิจัยที่เป็นการวิจัยในมนุษย์ต้องดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยในมนุษย์ด้านพฤติกรรมศาสตร์ สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ของคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
2. ผลงานวิจัยที่มีผู้รับการวิจัยมีความเปราะบางจะต้องพิจารณาจากความเป็นตัวแทนที่หลากหลาย วิธีการที่เข้าไปติดต่อ ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น และข้อคำถามที่สามารถตอบได้
3. ผลงานวิจัยที่กระทำในบุคคลที่มีความเปราะบางหรือผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ต้องขอความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ของผู้นั้นตามกฎหมายและตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ประกาศกำหนด
4. ผลงานวิจัยที่กระทำเกี่ยวกับผู้เสียชีวิตจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้จัดการมรดกหรือทายาท และห้ามมิให้กระทำการวิจัยดังกล่าวหากขัดกับเจตนาที่ได้ทำเป็นหนังสือของผู้เสียชีวิตนั้น
5. ผลงานวิจัยที่เป็นการวิจัยในมนุษย์ต้องดำเนินการให้ชอบด้วยกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการ และกฎหมายอื่น
6. ผลงานวิจัยที่มีการใช้ข้อมูลจากการทำการวิจัยในมนุษย์ ผู้นิพนธ์ต้องแสดงหลักฐานการอนุญาตจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสถาบันที่มีการดำเนินการ

คำแนะนำผู้พิมพ์

การจัดพิมพ์บทความ

1. พิมพ์แบบหน้าเดียวในกระดาษขนาด US Letter ตั้งขอบกระดาษทุกด้าน 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร)
2. ตัวอักษรใช้รูปแบบ Cordia New ได้แก่ ส่วนชื่อเรื่องใช้ขนาด 18 ส่วนเนื้อหาใช้ขนาด 15 และเชิงอรรถใช้ขนาด 12
3. เนื้อหาบทความจัดพิมพ์ 1 คอลัมน์
4. ความยาวของบทความ 8-12 หน้า

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
2. ชื่อผู้พิมพ์ หากมีมากกว่าหนึ่งคนต้องระบุชื่อทุกคน พร้อมระบุสังกัดและที่อยู่ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
3. ระบุอีเมลของผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author Email)
4. บทคัดย่อ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 350 คำ และคำสำคัญ 3-5 คำ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
5. ระบุประเภทบทความ (Type of Article)
6. เนื้อหา
 - 6.1 บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ กรอบในการวิเคราะห์ ผลการวิเคราะห์ บทสรุป และข้อเสนอแนะ
 - 6.2 บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวความคิดในการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ
7. การอ้างอิง ใช้รูปแบบ APA Style (7th ed.)

รูปแบบการอ้างอิง

1. การอ้างอิงในเนื้อหา
 - ... (ชื่อ ชื่อสกุล, ปี พ.ศ., เลขหน้า)
 - ชื่อ ชื่อสกุล (ปี พ.ศ., เลขหน้า) ...
2. เอกสารอ้างอิงท้ายบทความ
 - 2.1 หนังสือ
ชื่อ ชื่อสกุล. (ปี พ.ศ.). ชื่อหนังสือ. สำนักพิมพ์.
 - 2.2 วารสาร
ชื่อ ชื่อสกุล. (ปี พ.ศ.). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า.
 - 2.3 วิทยานิพนธ์
ชื่อ ชื่อสกุล. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์. วิทยานิพนธ์และชื่อปริญญา, ชื่อสถาบันการศึกษา.
 - 2.4 เอกสารที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ
ชื่อ ชื่อสกุล. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ใน ชื่อหัวข้อการประชุม (เลขหน้า). หน่วยงานที่จัดประชุม.
 - 2.5 แหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
ชื่อ ชื่อสกุล. (ปี พ.ศ.). ชื่อเรื่อง. ค้นจาก แหล่งข้อมูล.

การส่งบทความ

ส่งบทความบนเว็บไซต์ <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/LSJ>

ตัวอย่างการเขียนบทความวิชาการ

ชื่อเรื่อง.....
.....

ชื่อ ชื่อสกุลผู้นิพนธ์¹

บทคัดย่อ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ:;;

ประเภทบทความ: บทความวิชาการ

¹สังกัดของผู้นิพนธ์
ที่อยู่สังกัดของผู้นิพนธ์
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล:

Title.....
.....

Author's Name Surname¹

Abstract

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords:;;

Type of Article: Academic Article

¹ Author's Affiliation

Author's Address

Corresponding Author Email:

บทนำ

.....
.....
.....

กรอบในการวิเคราะห์

.....
.....
.....

ผลการวิเคราะห์

.....
.....
.....

บทสรุป

.....
.....
.....

ข้อเสนอแนะ

.....
.....
.....

เอกสารอ้างอิง

.....
.....
.....

ตัวอย่างการเขียนบทความวิจัย

ชื่อเรื่อง.....
.....

ชื่อ ชื่อสกุลผู้นิพนธ์¹

บทคัดย่อ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ:;;

ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹สังกัดของผู้นิพนธ์
ที่อยู่สังกัดของผู้นิพนธ์
ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล:

Title.....
.....

Author's Name Surname¹

Abstract

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords:;;

Type of Article: Research Article

¹ Author's Affiliation

Author's Address

Corresponding Author Email:

บทนำ

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

.....

.....

.....

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

.....

.....

.....

วิธีดำเนินการวิจัย

.....

.....

.....

ผลการวิจัย

.....

.....

.....

การอภิปรายผล

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง

.....

.....

.....

แบบเสนอบทความ

เรียน บรรณาธิการวารสารนิติรัฐ

ข้าพเจ้า ☐ นาย ☐ นาง ☐ นางสาว ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาไทย).....

ชื่อ ชื่อสกุล (ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่ง.....

หน่วยงานที่สังกัด.....

ที่อยู่ของหน่วยงานที่สังกัด.....

.....

.....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้.....

.....

.....

หมายเลขโทรศัพท์..... อีเมล:

มีความประสงค์ขอส่งบทความ เรื่อง:

ชื่อบทความ (ภาษาไทย).....

.....

.....

ชื่อบทความ (ภาษาอังกฤษ).....

.....

.....

.....

ประเภทของบทความ ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้า ☐ เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ที่มีส่วนร่วมระบุชื่อ
บทความนี้ยังไม่ได้ตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และจะไม่นำไปเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารอื่นอีกนับจาก
วันที่ข้าพเจ้าได้ส่งผลงานต้นฉบับนี้มายังบรรณาธิการวารสารนิติรัฐ

พร้อมนี้ ข้าพเจ้าได้ส่งเอกสารให้บรรณาธิการวารสารนิติรัฐ ดังนี้

☒ ส่งต้นฉบับบทความไปที่ เว็บไซต์: <https://so19.tci-thaijo.org/index.php/LSJ>

☒ ส่งต้นฉบับบทความไปที่ อีเมล: legalstatejournal@gmail.com

☒ ส่งแบบเสนอบทความไปที่ อีเมล: legalstatejournal@gmail.com

ลงชื่อ.....เจ้าของบทความ

(.....)

วันที่.....เดือน.....ปี พ.ศ.

